RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERING

til

kontrollutvalget i Hemnes kommune

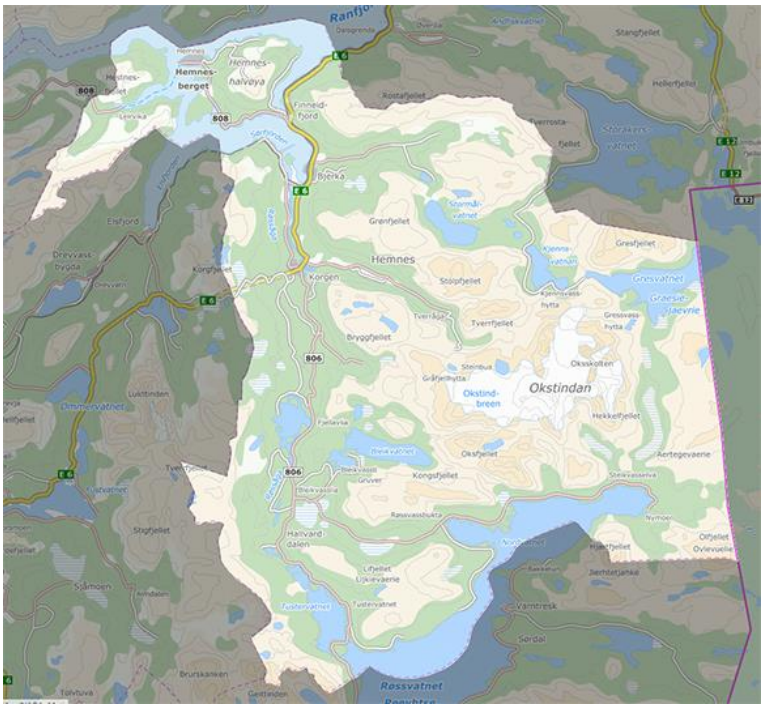

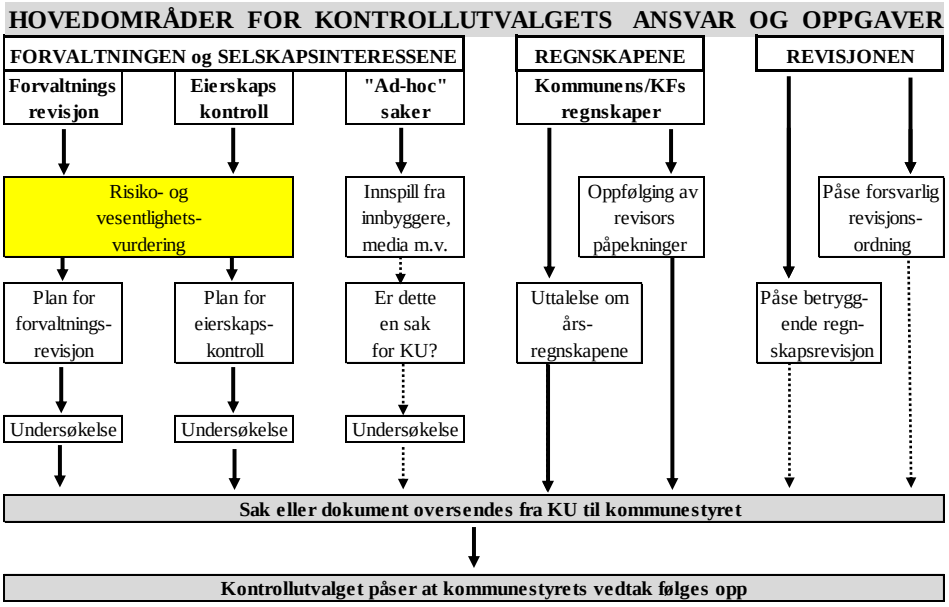

INNHOLDSFORTEGNELSE:

Kapittel:
1. Innledning
2. Kommunen
2.1 Utviklingstrekk
2.1.1 Befolkning
2.1.2 Økonomi
2.2 Sektorovergripende funksjoner
2.2.1 Internkontroll og ledelse
2.2.2 Planhierarki
2.2.3 Saksforberedelse/-behandling, vedtaksiverksettelse
2.2.4 Administrasjon, politisk styring og kontrollvirksomhet
2.2.5 Personalforvaltning (ansettelse, sykefravær m.v.)
2.2.6 Innkjøps- og investeringsforvaltning
2.2.7 Informasjonsforvaltning (edb, arkiv m.v.)
2.2.8 Eiendomsforvaltning
2.3 Tjenesteproduserende funksjoner
2.3.1 Barnehage
2.3.2 Grunnskole
2.3.3 Helse, omsorg, rus, psykiatri
2.3.4 Sosialtjeneste og bolig
2.3.5 Barnevern
2.3.6 Vann, avløp, renovasjon
2.3.7 Plan, byggesak, miljø, samferdsel, klima og energi
2.3.8 Landbruk
2.3.9 Brann- og ulykkesvern
2.3.10 Kultur, barne- og ungdomstiltak
2.3.11 Næringsvirksomhet
2.3.12 Kirke
3. Kommunens selskapsinteresser
3.1 Selskapsinteresser
3.2 Eierskapsforvaltningen
3.3 Kommunalt heleide selskaper
3.3.1 Helgeland Kraft AS
3.3.2 HAF IKS (Helgeland Avfallsforedling IKS)
3.3.3 Hasvo AS
4. Forslag til forvaltningsrevisjon
5. Forslag til eierskapskontroll

OBS: Tidligere rapporter fra forvaltningsrevisjon og eierskapskontroller kan leses på hjemmesiden til kontrollutvalget under nettstedet www.ihkus.no.

1. INNLEDNING

Den kommunale forvaltningen er svært omfattende og kompleks, og i denne sammenheng nevnes at
- om lag 10% av befolkningen er ansatt i kommunale funksjoner,
- kommunene skal yte tjenester innenfor et bredt spekter av svært ulike fagdisipliner,
- tjenesteytingen og forvaltningen for øvrig er stramt lovregulert og
- kommunene har avgjørende oppgaver og ansvar i forhold til bl.a. enkeltmenneskers livskvalitet og trygghet.

Kontrollutvalgets mandat er å føre kontroll med den kommunale forvaltningen på vegne av kommunestyret. Som en viktig del av dette kontrollarbeidet skal kontrollutvalget påse at det blir gjennomført forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll.

I henhold til kommunelov § 23-3 og § 23-4 skal kontrollutvalget minst én gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert, utarbeide en plan som viser på hvilke områder det skal gjennomføres henholdsvis
- forvaltningsrevisjoner.
- eierskapskontroller.

Planen skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens virksomhet, virksomheten i kommunens selskaper og av kommunens eierskap. Hensikten med risiko- og vesentlighetsvurderingen er å gi en vurdering av hvor det kan være størst behov for henholdsvis forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll. Av praktiske grunner presenteres begge vurderingene i ett og samme dokument.

Som bakgrunn for vurderingene har dette dokumentet søkt å sammenfatte informasjon/kunnskap fra
- Statistisk Sentralbyrå (Kostra-tall),
- kommunens kommuneplan, økonomiplan, årsregnskap og årsberetning,
- KU-sekretariatets generelle erfaring fra kontrollarbeid.

I enkelte steder i tekst og tabeller er det benyttet forkortelser hvor

NDU = netto driftsutgift
BDU = brutto driftsutgift
KU = kontrollutvalget

Denne risiko- og vesentlighetsvurderingen er av overordnet karakter, og vil kun gi indikasjoner på forhold ved kommunens forvaltning som kan innebære risiko for feil, svakheter eller andre forhold som kan gi grunnlag for forvaltningsrevisjoner/eierskapskontroller. Det fremgår også av dette dokumentet dersom det synes hensiktsmessig for kontrollutvalget å bli orientert nærmere rundt enkelte forhold

Dette dokumentet gjør oppmerksom på at de momenter som fremgår av dokumentet kun er indikasjoner. Det reelle bildet ved de momenter som belyses i dette dokumentet, vil fremgå av forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller som kontrollutvalget velger å gjennomføre.

Til hvert kapittel er det gitt forlag til forvaltningsrevisjon/eierskapskontroll dersom slikt behov er identifisert.

Rød innramming av tekst	= stort behov for forvaltningsrevisjon/eierskapskontroll
Gul innramming av tekst	= middels behov for forvaltningsrevisjon/eierskapskontroll
Grønn innramming av tekst	= lite/ingen behov for forvaltningsrevisjon/eierskapskontroll

2. KOMMUNEN

2.1 UTVIKLINGSTREKK

2.1.1 Befolkning

Identifikasjon av mulig område/tema for forvaltningsrevisjon:

Kommunens plansystem – i hvilken grad er målsettinger systematisk fulgt opp med konkrete tiltak og ressurser gjennom hele kommunens plansystem?

Observasjoner:
Tallene nedenfor indikerer betydelige endringer i alle grupper av befolkningen i årene fremover. I gjeldende planstrategi har kommunen lagt til grunn en målsetting om 5.000 innbyggere i 2025. Befolkningsframskrivning indikerer en befolkning på 4.400-4.200 i 2025. Pr. i dag er det ca. 4.450 innbyggere i kommunen.
Ovennevnte stiller store krav til innarbeidelse av virkningsfulle tiltak for den ønskede utviklingen i kommunens løpende plandokumenter.

3.1 Befolkningsutviklingen framover

Hemnes kommune hadde 4789 innbyggere i 2000, 4478 innbyggere i 2008 og 4486 innbyggere i 2015.

Kommunens mål er å legge til rette for en befolkning på 5000 innbyggere i 2025.
I plan- og bygningslovens § 3-1 tredje ledd heter det: «Planen skal bygge på økonomiske og andre ressursmessige forutsetninger for gjennomføring og ikke være mer omfattende enn nødvendig.» Dette er dagens ordlyd i en bestemmelse som tidligere hadde ordet realistisk.
SSBs framskriving med basis i faktiske tall til og med 1. januar 2016 (4 486 innbyggere) kan sammenfattes slik:

	2020	2025	2030	2035	2040
Middels vekst	4 396	4 350	4 320	4 298	4 281
Lav vekst	4 338	4 221	4 124	4 019	3 929
Høy vekst	4 453	4 488	4 543	4 620	4 722

Et mål om 5 000 innbyggere i 2025 ligger altså utenfor det mulighetsvinduet som SSBs tall viser. Avstanden er stor,
(kilde: dokumentet «Planstrategi for Hemnes kommune 2016-2019», side 4)

BEFOLKNINGSPROFIL			**Hemnes**			**Kostra-**	**Nord-**
Nøkkeltall	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**grup. 03**	**land**
Innbyggere (antall)	4 486	4 524	4 503	4 501	4 454	106 570	242 473
Fødte per 1000 innbyggere (per 1000)	11	10	10	9	9	12	9
Døde per 1000 innbyggere (per 1000)	9	8	12	12	10	14	9
Netto innflytting (antall)	-51	33	-12	13	-41	-511	-787
Andel skilte og separerte 16-66 år (prosent)	10	10	10	10	10	13	10
Andel enslige innbyggere 80 år og over (prosent)	64	62	61	63	64	89	64
Registrerte arbeidsledige i prosent av befolkningen i alderen 15-74 år (prosent)	1	1	1	1	1	2	1
Andel innvandrerbefolkning (prosent)	5	6	7	7	7	17	11

(kilde, SSB/Kostra, faktaark, Hemnes kommune)

Antall innbyggere:		**2005**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
Antall	0 - 15 år	959	944	925	917	917	891	861	866	833	809	790	788	787	767
Antall	16 - 66 år	2816	2801	2789	2837	2864	2899	2893	2900	2847	2833	2776	2799	2775	2776
Antall	67 år og eldre	767	765	764	773	803	810	831	854	873	886	920	937	941	958
Folkemengde i alt		4542	4510	4478	4527	4584	4600	4585	4620	4553	4528	4486	4524	4503	4501

(kilde, tall fra SSB)

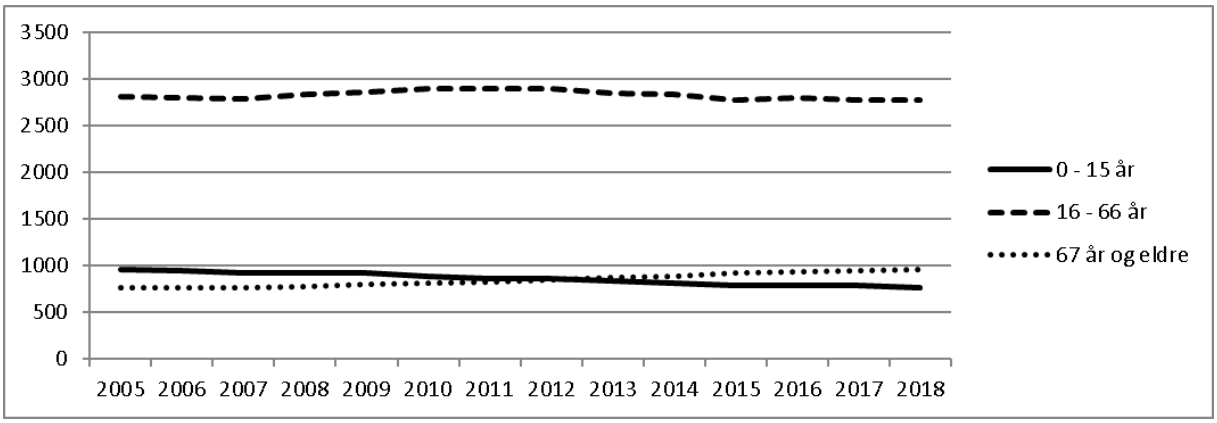

	SSB's hovedalternativ				
	2020	2025	2030	2035	2040
0-15 år	774	752	744	732	717
16-66 år	2763	2697	2613	2527	2451
67 år eller eldre	966	1000	1045	1109	1143
	4503	4449	4402	4368	4311

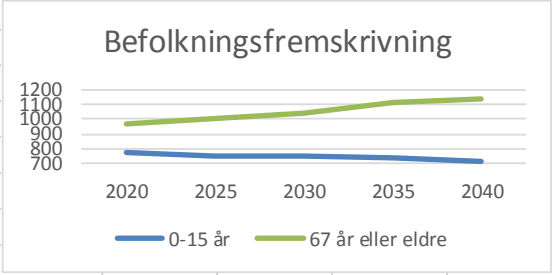

(kilde, tall fra SSB)

2.1.2 Økonomi

Identifikasjon av mulig område/tema for forvaltningsrevisjon:

Observasjonene signaliserer ikke særskilte kontrollbehov.

Observasjoner:
Kommuneplanens samfunnsdel 2013-2025 uttrykker bl.a. følgende målsetting:

4.7 Hemnes skal ha en bærekraftig økonomi som gir frihet til å iverksette nye tiltak både på drift og investering

- Hemnes kommune skal ha et driftsnivå som gir rom for utbygging og vekst. Netto driftsresultat i kommunens regnskap skal årlig være minst 3%.
- Strukturene i Hemnes kommune må forenkles for å sikre en økonomisk bære kraftig drift og best mulig kvalitet i tjenestetilbudet

Økonomiplan 2020-2023 har vedtatt netto driftsresultat som viser 1,9%, 0%, 0%, 0% for årene 2020-2023. I henhold til ovennevnte kommuneplan skulle netto driftsresultat ha vært i størrelsesorden kr. 15 mill., dvs. 3%. Det synes ikke å være direkte sammenheng mellom målene i kommuneplanens samfunnsdel og målene i kommunens økonomiplan.
Kapittel 2.2.2 i dette dokument belyser kommunens planhierarki noe nærmere.

Et utvalg av kommunens nøkkeltall innen økonomien viser ingen spesielle indikasjoner som taler for behov for nærmere undersøkelser.
Kommunen har i 2018 og 2019 redusert sine samlede driftskostnader i stor grad. Mens sammenlignbare kommuner har økt sine driftskostnader i størrelsesorden 5-10% i løpet av de to siste årene, har Hemnes redusert driftskostnadene i størrelsesorden ca. 4%. Et relevant spørsmål i en slik sammenheng er om den store kostnadsreduksjonen kan ha medført at ønsket kvalitet og omfang i produksjonen kan være truet. Dette belyses nærmere i de kapitlene nedenfor der dette kan være relevant.

REGNSKAP			Hemnes			Kostra-	Nord-
Nøkkeltall	2015	2016	2017	2018	2019	grup. 03	land
NDU i prosent av brto. driftsinnt. (prosent)	11	1	-2	-1	3	-1	1
Årets mindre/merforbruk i driftsregnskapet i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)	2	3	-	0	2	1	0
Arbeidskapital ex. premieavvik i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)	16	16	12	13	15	20	19
Netto renteeksponering i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)	61	42	42	41	36	50	41
Langsiktig gjeld ex pensjonsforpliktelser i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)	103	103	104	111	108	105	112
Frie inntekter per innbygger (kr)	58 919	60 570	62 288	64 850	66 809	69 096	61 960
Fri egenkapital drift i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)	10	11	8	6	9	11	9
Brutto investeringsutgifter i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)	9	13	13	9	4	15	17
Egenfinansiering av investeringene i prosent av totale brutto investeringer (prosent)	20	30	41	62	27	35	26

(kilde, SSB/Kostra, faktaark, Hemnes kommune)

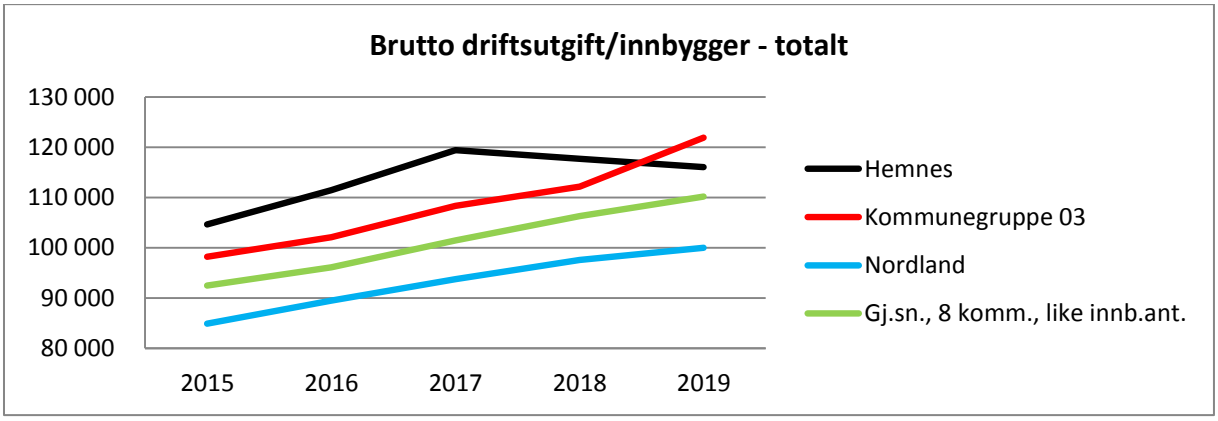

(kilde, SSB/Kostra, tabell 12362)

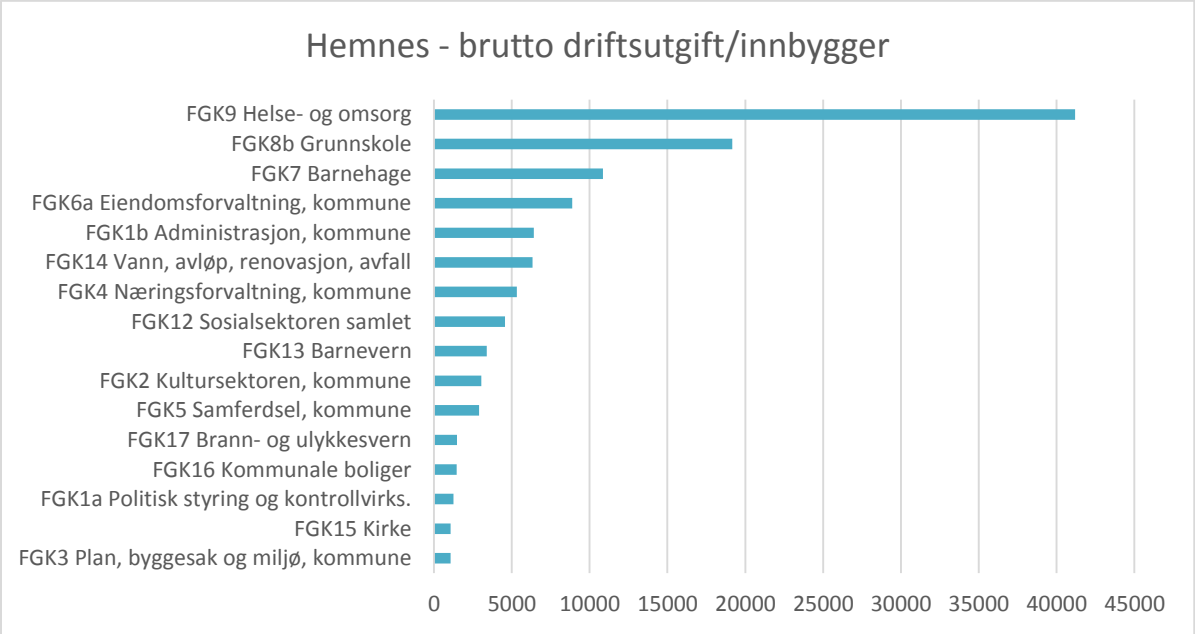

(kilde, SSB/Kostra, tabell 12362)

2.2 SEKTOROVERGRIPENDE FUNKSJONER

2.2.1 Internkontroll og ledelse.

Identifikasjon av mulig område/tema for forvaltningsrevisjon:

Helhetlig internkontroll – i hvilken grad er det etablert et helhetlig system for kontroll, styring og ledelse, og i hvilken grad fungerer dette etter sin hensikt?

Observasjoner:
Kommunenes omfattende og komplekse virksomhet trekker i retning av behov for et nokså stramt regime med hensyn til kontroll, styring og ledelse. Den enkle sammenhengen mellom disse tre begrepene kan beskrives ved at

- kommunens kontroll skal gi svar til kommunens behov for styringssignaler,
- styringssignalene skal gi ansvarlige organ og den enkelte leder grunnlaget for å kunne ivareta sitt ansvar.

For å sikre tilstrekkelig kontroll, styring og ledelse – på alle ansvarlige nivåer fra kommunestyret til den enkelte ansatte - vil det være behov for at kommunen har et helhetlig system for internkontroll (minimum er kommunelovens krav i §25-1) samt lederavtaler el.l. der bla. den enkelte leders ansvar er avklart.
KU er kjent med at kommunen har påstartet et arbeid for å oppnå en helhetlig internkontroll, og utvalget har valgt å følge opp dette arbeidet med jevnlige orienteringer fra kommunens administrasjon. På et tidspunkt vil det være aktuelt for KU å gjennomføre en kontroll av i hvilken grad det er etablert et helhetlig kontroll- og styringssystem som også fungerer etter sin hensikt.
Kommunens system for kontroll, styring og ledelse er svært avgjørende for kommunens evne til bl.a. å oppnå ønsket utvikling og tillit.

Det er naturlig å definere inn kommunens styrende dokumenter som elementer i kommunens internkontroll (politisk/administrativt delegasjonsreglement, økonomireglement, finansreglement, innkjøpsreglement, etiske retningslinjer, o.s.v).

2.2.2 Planhierarki.

Identifikasjon av mulig område/tema for forvaltningsrevisjon:

Plansystem – i hvilken grad er mål og strategier med tilhørende tiltak og ressurser systematisk nedfelt gjennom hele kommunens plansystem?

Observasjoner:
Kommunens planhierarki fremgår av figuren nedenfor, og i beskrivelsen av figuren fremgår bl.a. at:

> *«Kommunens overordnede plan som består av en langsiktig (10 års perspektiv) og kortsiktig del (4 års perspektiv). I Hemnes er kortsiktig del identisk med økonomiplanen. Kommuneplanens samfunnsdel skal si noe om ønsket samfunnsutvikling.»*

Sammenhengen i kommunens plansystem regnes ofte å være blant milepælene i et velfungerende lokaldemokrati. Blant annet er det vesentlig at kommunestyrets utrykte mål, strategier, visjoner m.v. operasjonaliseres gjennom hele plansystemet på en slik måte at

- mål, strategier, visjoner m.v. følger gjennom hele plansystemet, helt ned til den/de som har ansvaret for å iverksette tilhørende tiltak og utnytte tilhørende tildelte ressurser,
- mål, strategier, visjoner, med tilhørende tiltak og ressurser kan dokumenteres og følges gjennom hele plansystemet på en enkel og systematisk slik at den enkelte overordnede lett kan følge iverksettelsene som kreves gjennomført.

2.1 Planhierarkiet i Hemnes

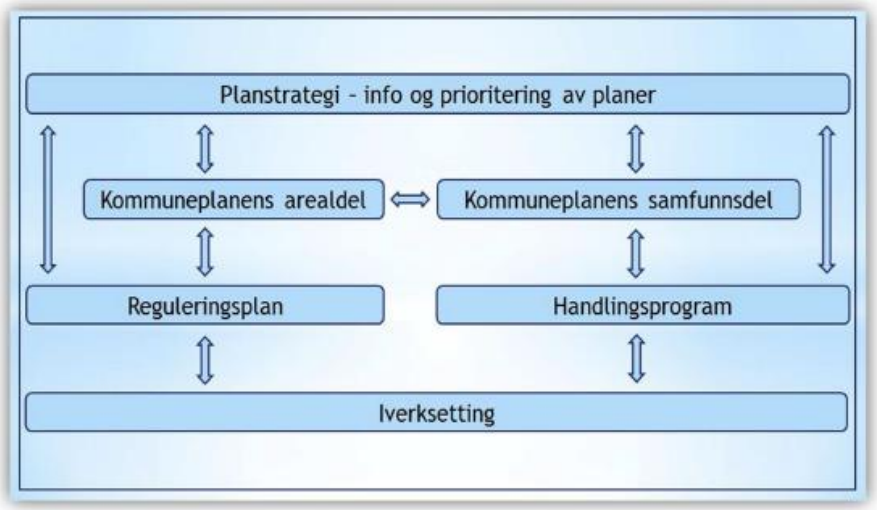

(kilde: dokumentet «Planstrategi for Hemnes kommune 2016-2019», side 3)

Kapitlene 2.1.2 og 2.3.3 i dette dokument gir eksempler på mål som er definert i kommunens samfunnsdel, og hvilke mål som fremgår av kommunens økonomiplan. Eksemplene i de to kapitlene synliggjør hensikten med en forvaltningsrevisjon innen kommunens plansystem.

2.2.3 Saksforberedelse/-behandling og vedtaksiverksettelse

Identifikasjon av mulig område/tema for forvaltningsrevisjon:

Ivaretakelse av partsinteresser og klagerett – i hvilken grad etterleves forvaltningslovens bestemmelser om partsinteresser og klagerett, særlig for sårbare tjenester innenfor barnevern og helse-/omsorg?

Observasjoner:
Kommunelov og forvaltningslov står sentralt i forhold til kommunens saksforberedelser, saksbehandling og vedtaksiverksettelse. Generelt innen kommunal sektor er særlig ivaretakelse av partsinteresser og klagerett sårbare deler at en saksbehandling.

Kommunen treffer avgjørelser/vedtak som har ulike formål, bl.a.:
- vedtak som gjelder kommunens egen virksomhet (planer, budsjetter, reglementer mv.),
- vedtak som gjelder rettigheter eller plikter til en eller flere bestemte personer (*enkeltvedtak*),
- vedtak som gjelder rettigheter eller plikter til et ubestemt antall/ krets av personer (*forskrift*).

Felles for avgjørelser som fattes i kommunen er at det lovverket også gir bestemmelser som gjelder saksforberedelsene, saksbehandlingen og vedtaksiverksettelsen til kommunens avgjørelser. Disse bestemmelsene skal bl.a. sikre
- likebehandling og habilitet
- innsyn og nødvendig taushet
- forsvarlig saksutredning, herunder ivaretakelse av partsinteresser
- saksbehandling uten ugrunnet opphold
- vedtaksiverksettelse uten ugrunnet opphold
- klagerett
- m.v.

Avgjørelser som fattes i kommunen skjer både på administrativt nivå og på politisk nivå. Kommunens delegasjonsreglement avklarer – innenfor lovens rammer - hvilken beslutningsfullmakt administrasjonen har, og hvilken innstilling- og/eller beslutningsfullmakt det enkelte politiske organ har.

2.2.4 Administrasjon, politisk styring og kontrollvirksomhet

Identifikasjon av mulig område/tema for forvaltningsrevisjon:

Administrasjon - det er ikke identifisert behov for nærmere kontroller, men den administrative kapasiteten er på et kritisk lavt nivå.

Observasjoner:
Det opplyses bl.a. følgende i kommunens årsmelding for 2019:

> Nedtaket ble gjennomført uten oppsigelser, men ved hjelp av omplassering til andre avdelinger, enheter og naturlig avgang. Dette arbeidet ble gjennomført i tett samarbeid med de ansatte, og deres organisasjoner.
>
> Ved utgangen av 2019 erfarer vi at vi nå er nede på en kritisk lav bemanning på enkelte områder i sentral-administrasjonen. Dette er spesielt på lønn og økonomi. Det skal svært lite til før vi ikke er i stand til å levere pålagte tjenester. Rådmannen har tatt initiativ til å se på mulig samarbeid med nabokommuner, for om mulig redusere denne risikoen. Dette må følges opp i 2020.

(kilde: årsmelding 2019, Hemnes kommune, side 13)

Kommunens driftsutgifter til administrasjon er redusert i 2018 og 2019 og er ca. kr. 2.000/innbygger lavere enn for sammenlignbare kommuner, tilsvarende i størrelsesorden 8-10 mill. lavere/år.
KU har bl.a. ved sine oppfølginger av kommunens internkontrollarbeid sett at det gjenstår en del arbeid før kommunen har fått etablert nødvendige styringsdokumenter i tilstrekkelig grad. I tillegg kan en gjennomføring av forvaltningsrevisjonsprosjekter som er identifisert i dette dokument avdekke behov for styrking av den administrative kapasiteten – jfr. bl.a. kontrolltematikk identifisert i kapitlene 2.2.1, 2.2.2, 2.3.3 og 2.3.11 i dette dokument.
Det synes ikke å være relevant å gjennomføre forvaltningsrevisjon innen dette området. Nåværende administrative bemanning er allerede på et kritisk/sårbart lavt nivå. Dimensjonering av administrativ kapasitet og kompetanse må komme som resultat av samspill mellom administrativt og politisk nivå.

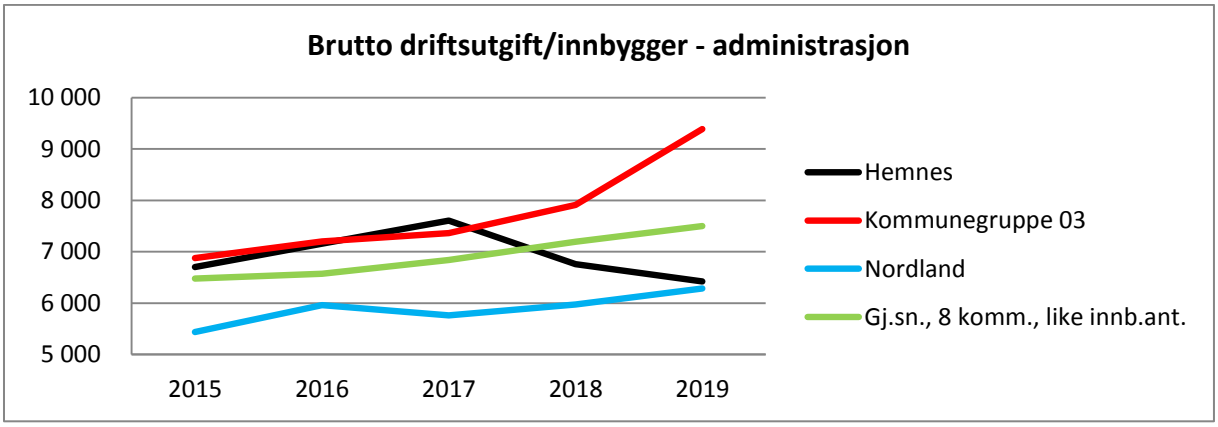

(kilde, SSB/Kostra, tabell 12362)

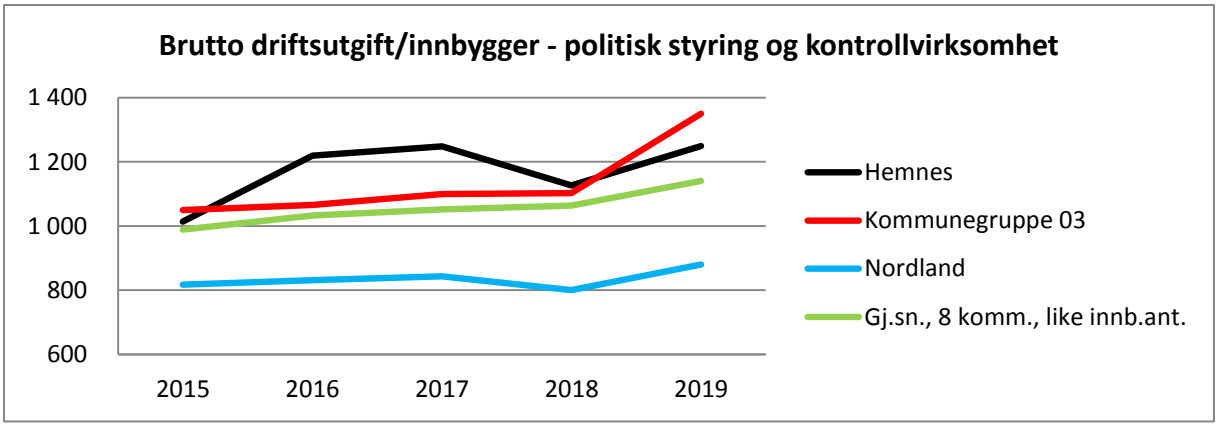

(kilde, SSB/Kostra, tabell 12362)

2.2.5 Personalforvaltning

Identifikasjon av mulig område/tema for forvaltningsrevisjon:

Forebygging/oppfølging av sykefravær – har kommunen etablert rapportering av sykefravær og måltall som er løpende tilgjengelig for den enkelte personalansvarlige, og er det etablert felles retningslinjer/rutiner for forebygging og oppfølging av sykefravær?

Observasjoner:
Det er ikke identifisert særskilte risikoområder innenfor personalforvaltning i Hemnes. Et generell moment i en såpass stor virksomhet som Hemnes kommune, er om den enkelte personalansvarlige i kommunen er satt i stand til å utøve sitt ansvar i forhold til forebygging og oppfølging av sykefravær. I denne sammenheng vil det være vesentlig at den enkelte personalansvarlige har en løpende oversikt over sykefraværet og at det foreligger felles retningslinjer for arbeidet med forebygging og oppfølging av sykefravær slik at arbeidet kan skje med ønsket og jevn kvalitet i hele organisasjonen.

Personalforvaltning omfatter bl.a. funksjoner som
- ansettelser, herunder avklaring av stillingsbehov, utlysing, intervju, avtale, opplæring, oppfølging
- forebygging og oppfølging av sykefravær
- kompetanseoversikt og tiltak for gjennomføring av kompetanseplan
- lønnsfastsettelse, pensjon, forsikringer
- styring av fysiske og digitale adganger
- håndtering av varslingssaker

Kommunens årsmelding 2019 opplyser bl.a. følgende vedrørende sykefravær:

> Nærvær/ sykefravær vil være viktig i omstillingsarbeidet. Dette tema har i flere år vært høyt prioritert i Hemnes kommune. Det er utarbeidet en avtale mellom partene, Hemnesavtalen. Utviklingen i 2019 var negativ. Fraværet økte fra 8.7% i 2018 til 10.1% i 2019.

(kilde: årsmelding 2019, Hemnes kommune, side 3)

	Kort	Lang	2019	2018	2017
Stab	1	8,9	9,9	8	5
Skoler	2,4	6	8,4	5,9	7
Barnehager	2,8	8,7	11,5	12,3	10,5
Teknisk	1,8	8,5	10,3	9,6	7,4
Helse/velf.	2	10,7	12,7	7,1	7,7
Omsorgstj.	2,1	7,9	10	9,1	8,8
Samlet	**2,2**	**7,9**	**10,1**	**8,7**	**8,1**

(kilde: årsmelding 2019, Hemnes kommune, tabell over sykefravær side 27)

I kommunens økonomiplan 2020-2023 opplyses at kommunestyret har vedtatt et sykefravær som skal ned til 6,5%, og videre opplyses at kommunestyret ikke har anført når dette målet skal nås eller om det skal tilføres ekstra ressurser for å nå dette målet.

2.2.6 Innkjøps- og investeringsforvaltning

Identifikasjon av mulig område/tema for forvaltningsrevisjon:

Innkjøp/investeringer – hvilke tiltak har kommunen planlagt - og gjennomført - i forhold til det lokale næringsliv for å imøtekomme den grunnleggende forutsetningen for tilslutning til innkjøpssamarbeidet, og hvilken effekt har tiltakene hatt?

Observasjoner:
I økonomiplan 2020-2023 frem av «kapittel 5 «Bevilgningsoversikt investering» at det i perioden skal investeres ca. 133 mill. i tillegg til ca. 28 mill. i investeringer på selskostområdene, totalt ca. 161 mill. Det fremgår videre av økonomiplanen at den største enkeltstående investeringen er ny barnehage i Korgen som skal gjennomføres i 2020-2021, totalt 47 mill.

Ved en tidligere gjennomgang av kommunens investeringsreglement, har KU avdekket at kommunen mangler et operativt investeringsreglement som gir føringer og retningslinjer til de fasene en investering må gjennomløpe. Mangel av et slikt styringsdokument gir betydelig risiko for tilfeldig kontroll og styring gjennom investeringsfasen. KU har tidligere meddelt kommunestyret følgende:

- *Hemnes kommune har ikke tilstrekkelige styrende dokumenter til å gjennomføre større investeringsprosjekter på en betryggende måte.*

(kilde: KU-sak 031/19 den 27.05.2019, KST-sak 38/19 den 20.06.2019)

Det kan være hensiktsmessig for KU å innhente oppdatert informasjon med hensyn til eksistens av et operativt investeringsreglement.

Forøvrig fremgår av økonomiplan 2020-2023 at det i perioden planlegges kjøp av varer og tjenester for ca. 340 mill. Hemnes kommune sluttet seg til SIIS (Samordna innkjøp i Salten) etter vedtak i kommunestyret den 28.04.2016, sak 20/16. I saksopplysningene kommunestyret ble presentert kan bl.a. følgende leses:

En grunnleggende forutsetning for at Hemnes kommune skal gå inn i et samarbeid med SIIS er at lokalt næringsliv sikres minst like gode konkurransevilkår som tidligere. SIIS har både små, mellomstore og store medlemskommuner, og har siden 2008 høstet erfaringer hvordan innkjøpsordningen har fungert overfor lokalt næringsliv i de ulike medlemskommunene. Det er ingen tegn eller tilbakemeldinger som tyder på at lokalt næringsliv er kommet svekket ut etter at kommunene er blitt medlem av SIIS. Ved å delta i et større innkjøpssamarbeid vil kommunen få større innflytelse i hvilke leverandøravtaler som inngås. Dette vil gjøre det lettere å også kunne få rammeavtaler med konkurransedyktige lokale bedrifter. Ut fra kommunens rolle som samfunnsutvikler, er det viktig at kommunen kan støtte opp om det lokale næringslivet så mye som mulig gjennom rammeavtaler.

2.2.7 Informasjonsforvaltning (edb, arkiv m.v.)

Identifikasjon av mulig område/tema for forvaltningsrevisjon:

Arkiv – i hvilken grad følger organiseringen av arkivtjenesten bestemmelser i lov, forskrift og egen arkivplan, og i hvilken grad praktiserer saksbehandlere relevante krav til arkiv?

Observasjoner:
Kommunal informasjonsforvaltning omfatter en rekke oppgaver, bl.a.:
- styring/kontroll med ansattes tilganger til ulike dataprogram, personlige opplysninger m.v.,
- fysisk sikring av digitale og analoge dokumenter,
- systematisere dokumenter som muliggjør fremfinning,
- tilgjengeliggjøre dokumenter for offentligheten.

Pressens offentlighetsutvalg har utarbeidet en åpenhetsindeks for norske kommuner. Undersøkelsen baserer seg dels på hvordan et innsynskrav blir håndtert, dels på tilgjengeligheten av viktig informasjon på kommunenes hjemmesider og dels på et spørreskjema til kommunene selv. Åpenhetsindeks 2018 viser følgende resultat blant 422 respondenter (kommuner):

respondent_name	respondent_group	total_score	rank
Hemnes kommune	Nordland	10,5	304

(kilde: https://presse.no/np-nyhet/apenhetsindeksen-2018/)

Kommunens plikter vedrørende personvern er nærmere beskrevet på Datatilsynets hjemmeside under følgende temaer:

Virksomhetenes plikter

- Fastsette formål
- Ha behandlingsgrunnlag
- Gi informasjon
- Legge til rette for rettigheter
- Retting og sletting
- Personvernombud
- Vurdering av personvernkonsekvenser og forhåndsdrøftelse
- Innebygd personvern
- Informasjonssikkerhet og internkontroll
- Protokoll over behandlingsaktiviteter
- Databehandleravtale
- Avvikshåndtering
- Spesielt om overføring av opplysninger til utlandet

(kilde: https://www.datatilsynet.no/rettigheter-og-plikter/virksomhetenes-plikter/)

2.2.8 Eiendomsforvaltning

Identifikasjon av mulig område/tema for forvaltningsrevisjon:

Det er ikke identifisert spesielle behov for kontroller.

Observasjoner:

Det opplyses følgende i økonomiplan 2020-2023

> *Kommunestyret vedtok i møte 20.06.2019 følgende: Rådmannen bes foreta en samlet gjennomgang av arealene som kommunen disponerer og foreslå tiltak slik at antallet kvadratmeter reduseres. Arbeidet med effektiv utnyttelse av rådhusene prioriteres.*

Det kan ses av tallene nedenfor at brutto driftsutgifter innen eiendomsforvaltning er like høye eller høyere enn for sammenlignbare kommuner. Samtidig kan det ses at netto driftsutgifter bare er om lag 1/3 av hva sammenlignbare kommuner har. Denne risiko- og vesentlighetsvurdering har ikke sett nærmere på om det er driftsinntekter eller annet som skaper betydelig lavere netto driftsutgifter enn hva sammenlignbare kommuner har.

EIENDOMSFORVALTNING			Hemnes			Kostra-	Nord-
Nøkkeltall	2015	2016	2017	2018	2019	grup. 03	land
Netto driftsutgifter til eiendomsforvaltning i prosent av samlede driftsutgifter (prosent)	10	10	10	10	11	10	9
Netto driftsutgifter til forvaltning av eiendom per innbygger (kr)	215	74	127	146	112	390	368
Areal på formålsbygg per innbygger (m2)	8	8	8	8	10	7	6
Utgifter til vedlikehold per kvadratmeter (kr)	46	59	96	99	57	111	104
Utgifter til driftsaktiviteter per kvm. (kr)	467	528	575	577	498	721	559
Herav utgifter til renhold (kr)	154	144	136	154	137	202	126
Herav energikostnader per kvm. (kr)	107	114	168	163	144	171	151

(kilde, SSB/Kostra, faktaark, Hemnes kommune)

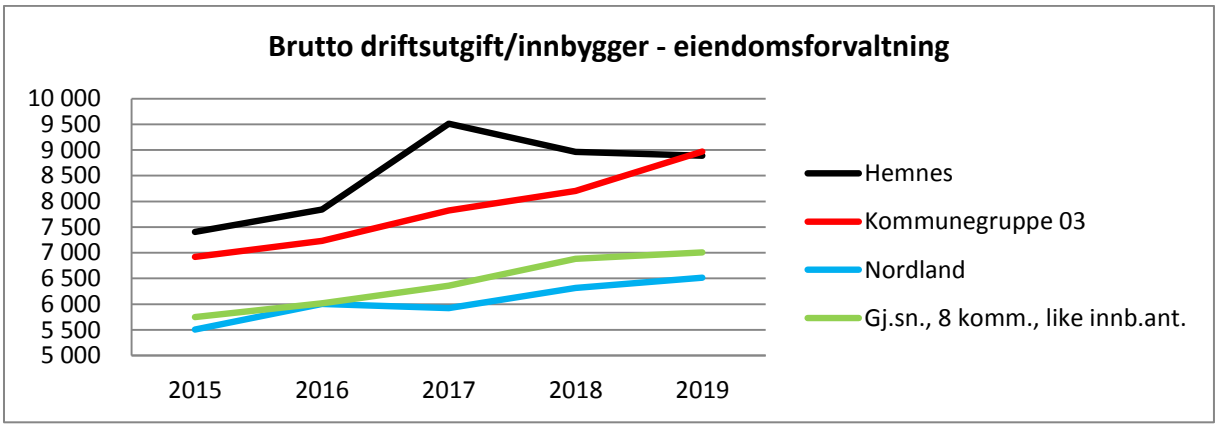

(kilde, SSB/Kostra, tabell 12362)

2.3 TJENESTEPRODUSERENDE FUNKSJONER

2.3.1 Barnehage

Identifikasjon av mulig område/tema for forvaltningsrevisjon:

Det er ikke identifisert spesielle behov for kontroller.

Observasjoner:
Det opplyses om følgende målsetting i økonomiplan 2020-2023:

> Barnehagene – utgiftene til drift av barnehagene skal ligge på eller lavere enn gjennomsnitt for Kostragruppe 3. Utgifter til barn md spesialpedagogisk behov skal ligge på nivå eller lavere enn Kostragruppe 3. Sykefraværet i enheten skal reduseres.

Det ses av tallene nedenfor at brutto driftsutgifter er større enn for de sammenlignbare kommuner. Forskjellen er i størrelsesorden 1.000-2.000 kr./innbygger, tilsvarende totalt om lag 5-10 mill. Dette kan være årsaken til målsettingen om en lavere driftsutgift.
Andel barn i barnehager og andel kompetanse pr. barn synes å ligge på nivå med sammenlignbare kommuner.
Andel barn som får spesialpedagogisk hjelp synes også ligge på nivå med sammenlignbare kommuner.

BARNEHAGER			Hemnes			Kostra-	Nord-
Nøkkeltall	2015	2016	2017	2018	2019	grup. 03	land
Andel barn 1-2 år i barnehage, i forhold til innbyggere 1-2 år (prosent)	85	76	82	92	88	85	87
Andel barn 1-5 år i barnehage, i forhold til innbyggere 1-5 år (prosent)	91	90	90	95	94	93	94
Andel barn 3-5 år i barnehage, i forhold til innbyggere 3-5 år (prosent)	95	101	96	97	98	97	98
Andel barn i kommunale barnehager i forhold til alle barn i barnehage (prosent)	92	92	89	88	89	78	51
Antall barn korrigert per årsverk til grunnbemanning, alle barnehager (antall)	..	5	6	6	5	5	6
Andel barnehagelærere i forhold til grunnbemanning (prosent)	..	38	37	38	35	39	40
Andel barn som får spes.ped-hjelp, i forh. til alle barn i komm. barnehager (prosent)	6	4	3	4	4	3	4
Korr. brto. dr.utg. til barnehager per korr. oppholdstimer i komm. barnehager (kr)	69	76	76	79	85	86	78
Andel minoritetsspråklige barn i barnehage i forhold til innvandrerbarn 1-5 år (prosent)	50	67	111	124	86	84	85
Nto. dr.utg. barnehager i prosent av kommunens totale nto. dr.utg. (prosent)	10	10	10	11	12	11	12
Netto driftsutgifter barnehager, per innbygger 1-5 år (kr)	146 085	164 078	163 061	173 044	187 881	182 228	167 136
Korr. brto. dr.utg. per korrigerte oppholdstimer i kommunale barnehager (kr)	53	60	61	64	69	73	65

(kilde, SSB/Kostra, faktaark, Hemnes kommune)

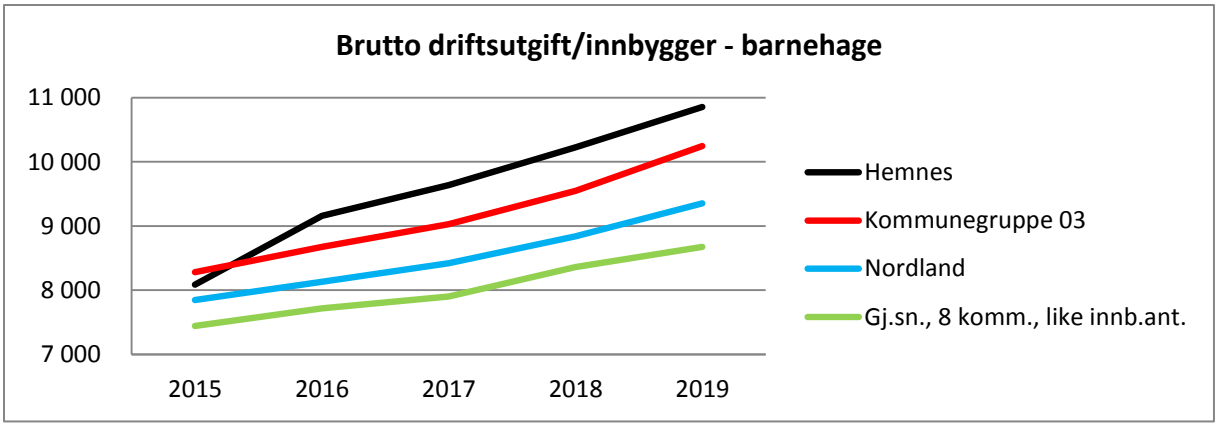

(kilde, SSB/Kostra, tabell 12362)

2.3.2 Grunnskole

Identifikasjon av mulig område/tema for forvaltningsrevisjon:

Det er ikke identifisert spesielle behov for kontroller.

Observasjoner:
Det opplyses om følgende målsetting i økonomiplan 2020-2023:

> Skolene – utgifter til drift av skolene skal ligge på eller lavere enn gjennomsnitt for Kostragruppe 3. Sykefraværet skal ikke overstige 6.5%. Andelen elever med spesialundervisning skal ligge på nivå med eller lavere enn landsgjennomsnitt

Det ses av tallene nedenfor at brutto driftsutgifter allerede er i størrelsesorden kr. 2.000/innbygger lavere enn for kommunegruppe 3, tilsvarende totalt om lag 8-10 mill.
Andelen elever som får spesialundervisning ligger også allerede lavere enn kommunegruppe 3.

KU har bestilt en forvaltningsrevisjon vedrørende elevenes psykososiale miljø, og rapport fra undersøkelsene leveres til KUs møte 29.05.2020.

GRUNNSKOLE			Hemnes			Kostra-	Nord-
Nøkkeltall	2015	2016	2017	2018	2019	grup. 03	land
Årstimer til særskilt norskopplæring per elev med særskilt norskopplæring (antall)	60	55	69	124	50	51	53
Årstimer til spesialundervisning per elev med spesialundervisning (antall)	216	157	187	154	181	165	162
Elever i kommunale og private grunnskoler som får særskilt norsksopplæring (prosent)1	2	2	2	2	2	5	4
Elever i kommunale og private grunnskoler som får spesialundervisning (prosent)	9	8	6	8	6	9	10
Elever på mestringsnivå 3-5, nasjonale prøver i lesing 8.trinn (prosent)	80	71	68	76	82	73	73
Elever på mestringsnivå 3-5, nasjonale prøver i regning 8.trinn (prosent)	59	86	69	72	63	64	65
Gruppestørrelse 2 (antall)	14	14	12	13	13	12	14
Gjennomsnittlig grunnskolepoeng (antall)	40	39	39	40	40	41	42
Nto. dr.utg. grunnskole, SFO, lokaler, skyss i prosent av samlede nto. dr.utg. (prosent)	23	21	21	21	23	22	22
Netto driftsutgifter til grunnskole, SFO, lokaler, skyss per innbygger 6-15 år (kr)	141 406	144 572	145 101	156 123	160 426	159 608	134 458

(kilde, SSB/Kostra, faktaark, Hemnes kommune)

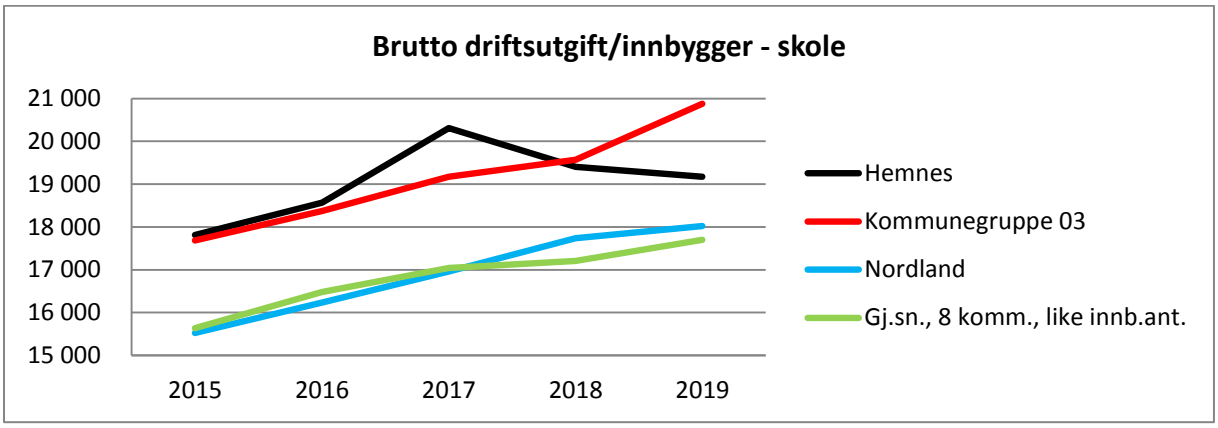

(kilde, SSB/Kostra, tabell 12362)

2.3.3 Helse, omsorg, rus, psykiatri

Identifikasjon av mulig område/tema for forvaltningsrevisjon:

Helse, omsorg, rus, psykiatri – har kommunen et system tilgjengelig for alle ansatte der det gis en tydelig definisjon av uønsket avvik for den enkelte tjeneste og tjenestemottaker, som gir en enkel adgang til å registrere/dokumentere uønskede avvik og der dette rapporteres løpende til den enkelte ansvarlige leder?

Observasjoner:

I Kommuneplanens samfunnsdel 2013-2025 uttrykkes følgende målsettinger:

4.1 Hemnes kommune skal øke innsatsen i folkehelsearbeidet

- Bygge opp kompetanse for å ivareta folkehelse på tvers av sektorer og for kunnskap om folkehelse.
- Satse på forebyggende arbeid og tidlig intervensjon ved å videreutvikle helsestasjons- og skolehelsetjenesten.
- Satse på frisklivstilbud og lærings- og mestringstilbud.
- Forebygge at ungdom faller utenfor utdanning og arbeidsliv.
- Invitere til dialog om hvordan frivillige organisasjoner og enkeltpersoner kan bli en enda viktigere samarbeidspartner i folkehelsearbeidet.
- Være aktiv for å utvikle botilbud som er godt tilpasset innbyggere i forskjellige livsfaser.
- Sikre høy kvalitet i barnevernet gjennom interkommunalt samarbeid, kunnskaps- og kompetanseutvikling, og god samhandling mellom barneverntjenesten, skolene, barnehagene og helsestasjonen.

4.2 Hemnes kommune skal ha en helse- og omsorgstjeneste i tråd med målene i samhandlingsreformen

- Kunnskap og gode tjenester sikres gjennom å øke kompetansen og rekrutteringen.
- Kontinuelig utvikling av tjenestene skal sikres gjennom godt tverrfaglig kommunalt og interkommunalt samarbeid.
- Helse- og omsorgstjenesten skal planlegges og utføres i samarbeid med brukerne og tilpasses den enkeltes forutsetninger.
- Helse- og omsorgstjenesten skal i økende grad ha fokus på mestring og aktivitet og være helsefremmende.
- Helse- og omsorgstjenesten skal legge til rette for en verdig avslutning av livet.

Det opplyses bl.a. om følgende målsetting i økonomiplan 2020-2023:

Helse og velferd – utgiftene til drift av helse og velferd skal ligge på eller lavere enn gjennomsnitt for Kostragruppe 3. Sykefraværet i enheten skal reduseres. Mål for Hemnes 6,5%

Videre ses av økonomiplan 2020-2023:

Driften av enhet Helse- og velferd er noe effektivisert i 2020-budsjettet. Styrking av psykiatri- og rustjenesten med 2 årsverk er håndtert innenfor egne rammer i inneværende år. Videre utredning av hvordan denne tjenesten skal driftes vil gjennomføres i 2020.

I økonomiplan 2020-2023 uttrykkes også følgende målsetting:

Omsorg – utgiftene til drift av omsorg skal være midt mellom Kostragruppe 3 og Hemnes kommune. På lengre sikt skal omsorg ha samme omstillingsmål som øvrige enheter.

Det synes å være vanskelig å se den direkte sammenhengen mellom målene i kommuneplanens samfunnsdel og målene i kommunens økonomiplan.
Kapittel 2.2.2 i dette dokument belyser kommunens planhierarki noe nærmere.

Det ses av tallene nedenfor at brutto driftsutgifter på tjenesteområdet har ligget en del høyere enn for sammenlignbare kommuner, men at avstanden til sammenlignbare kommuner er betydelig redusert gjennom årene 2018 og 2019.

Tjenesteområdet helse/omsorg er omfattende, og det klart største område i kommunens forvaltning – jfr. for øvrig figur i kapittel 2.1.2 i dette dokument som viser tjenesteområdenes økonomiske ressursbruk (brutto driftsutgift pr. innbygger).
Dette dokumentet kan ikke se særskilte behov for forvaltningsrevisjon i Hemnes kommune. Tjenesteområdet helse/omsorg/rus/psykiatri i kommunal sektor har imidlertid en del iboende utfordringer som kan være avgjørende for livet og livskvaliteten til mange av tjenestemottakerne innenfor området. For å sikre at lovpålagt og selvpålagt tjenestekvalitet og -omfang leveres, vil det blant annet være helt vesentlig at ansvarlige ledere gis mulighet til å styre sine respektive områder. Et kritisk element for styringsmuligheten, er at den enkelte ansvarlige gis muligheten til å reparere uønskede avvik.
På denne bakgrunn kan det være relevant å få gjennomført en forvaltningsrevisjon som definert innledningsvis i dette kapittelet.

HELSE- OG OMSORGSTJENESTER			Hemnes			Kostra-	Nord-
Nøkkeltall	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**grup. 03**	**land**
Utgifter helse-/oms.tjenester per innb. (kr)	34 862	38 589	40 272	40 216	41 192	40 597	35 104
Årsverk helse-oms./10 000 innb. (årsverk)	482	477	500	466	477	424	398
Nto. dr.utg. til omsorgstjenester i prosent av kommunens samlede nto. dr.utg. (prosent)	36	37	38	38	40	33	35
Andel brukerrettede årsverk i oms.tj. m/ helseutdanning (prosent)	73	76	78	80	82	76	77
Årsverk/bruker av omsorgstj. (årsverk)	1	1	1	1	1	1	1
Andel innbyggere 80 år og over som bruker hjemmetjenester (prosent)	40	39	37	37	37	38	32
Andel brukere av hjemmetj. 0-66 år (prosent)	27	28	37	40	38	40	48
Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på sykehjem (prosent)	12	13	13	12	12	14	13
Andel brukertilpassede enerom m/ eget bad/wc (prosent)	94	94	94	94	94	90	90
Utgifter per oppholdsdøgn i institusjon (kr)	3 627	3 964	4 261	4 398	4 466	4 053	3 914
Andel private institusjonsplasser (prosent)	-	-	-	-	-	1	-
Legetimer/uke pr. beboer i sykehjem (timer)	-	0	0	0	0	1	0
Andel innbyggere 67-79 år med dagaktivitetstilbud (prosent)	1	1	-	1	1	1	0
Nto. dr.utg. til kommunehelsetj. i prosent av kommunens samlede nto. dr.utg. (prosent)	6	5	6	5	7	7	6
Avtalte legeårsverk710 000 innb. (årsverk)	8	10	10	12	12	17	14
Avtalte fysioterapeutårsverk per 10 000 innbyggere (årsverk)	12	12	12	12	12	12	12
Avtalte årsverk i helsestasjons-/skolehelsetj. per 10 000 innb. 0-20 år (årsverk)	55	64	58	59	61	63	53
Andel nyfødte med hjemmebesøk innen to uker etter hjemkomst (prosent)	100	105	102	100	-	68	91

(kilde, SSB/Kostra, faktaark, Hemnes kommune)

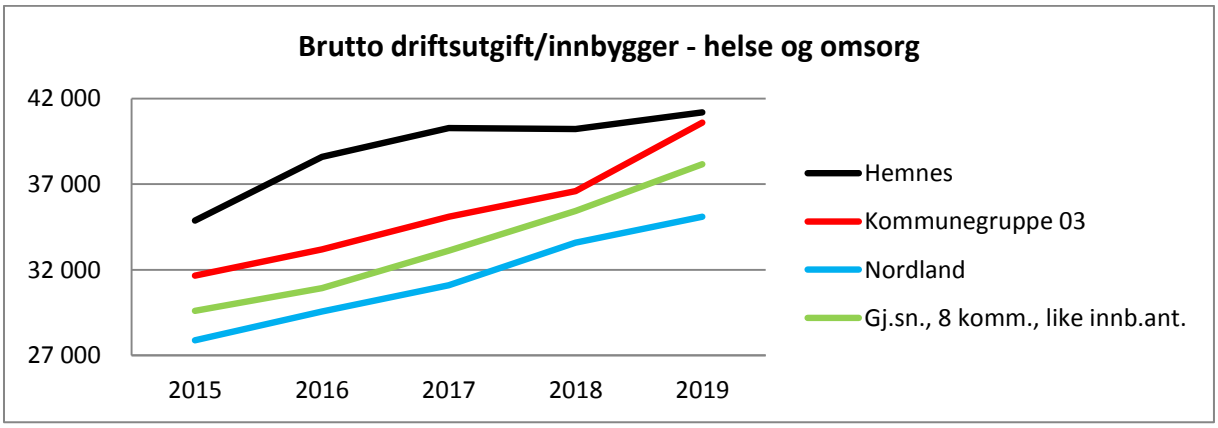

(kilde, SSB/Kostra, tabell 12362)

PSYKISK HELSE OG RUS Nøkkeltall	Hemnes 2019	Kostra- grup. 03	Nord- land
Brutto driftsutg. til tilbud til personer med rusproblemer pr. innb. 18-66 år (kr)	1 567	409	366
Netto driftsutg. til tilbud til personer med rusproblemer pr. innb. 18-66 år (kr)	1 281	335	299
Andel netto driftsutgifter til tilbud til personer med rusproblemer (prosent)	21,2	8,7	7
Årsverk av psykiatriske sykepleiere per 10 000 innbyggere (helse- og omsorg) (antall)	4,5	6,5	6,3
Årsverk personer m/videreutd. i psykisk helsearb. per 10 000 innb. (antall)	16,4	10,6	13,3
Årsverk personer med videreutd. i rusarbeid per 10 000 innbyggere (antall)	1,8	3,8	5,3
Andel nyinnflyttede m/psyk. probl. (prosent)	:	8	9
Andel nyinnfl. rusmisbrukere (prosent)	:	5	6
Andel nyinnflyttede rusmiddelmisbrukere med psykiske lidelser (prosent)	:	4	7
Andel psyk. lidelser på venteliste (prosent)	:	:	..
Andel rusmisbrukere på venteliste (prosent)	:	:	..
Andel rusmidelmisbrukere med psykiske lidelser på venteliste (prosent)	:	..	:
Antall vedtak om kjøp av tiltak til rusmiddelmisbrukere av aktører utenfor komm per 10 000 innbyggere 18-66 år (antall)	3,8	1,7	0,7
Antall vedtak om kjøp av tiltak til rusmiddelmisbrukere av aktører utenfor komm per 10 000 innbyggere (antall)	2,2	1	0,5
Antall vedtak om midlert. tiltak til rus-misbrukere per 10 000 innb. 18-66 år (antall)	137	8,9	5,7
Antall vedtak om midlert. tiltak til rus-misbrukere per 10 000 innb. (antall)	80,8	5,4	3,5

(kilde, SSB/Kostra, faktaark, Hemnes kommune)

2.3.4 Sosialtjeneste, bolig

Identifikasjon av mulig område/tema for forvaltningsrevisjon:

Observasjonene indikerer ikke særskilte kontrollbehov.

Observasjoner:
Dette dokumentet har ikke identifisert særskilt behov for forvaltningsrevisjon.
Det ses imidlertid av tallene nedenfor at sosial-boligforvaltningen i Hemnes kommune har betydelig lavere investeringsutgifter, lønnsutgifter og driftsutgifter generelt enn for sammenlignbare kommuner. Det kan på denne bakgrunn være relevant å bli orientert av rådmannen rundt dette.

SOSIALTJENESTE			Hemnes			Kostra-	Nord-
Nøkkeltall	2015	2016	2017	2018	2019	grup. 03	land
Sosialhjelpsmottakere (antall)	147	121	163	160	161	3 164	6 523
Antall sosialhjelpsmottakere 18-24 år (antall)	31	21	31	29	33	588	1 413
Sos.hj.mottaker med sos.hj. i 6 måneder eller mer (antall)	54	34	48	52	52	945	1 881
Sosialhjelpsmottakere med arbeidsinntekt som hovedinntekt (antall)	14	19	19	23	11	455	817
Sosialhjelpsmottakere med sosialhjelp som viktigste kilde til livsopphold (antall)	69	50	46	57	64	1 167	2 348
Sos.hj.mottakere som bor i eid bolig (antall)	33	28	42	44	48	476	717
Ant. barn i familier som mottok sos.hj. (ant.)	100	91	82	76	80	1 805	3 879

(kilde, SSB/Kostra, faktaark, Hemnes kommune)

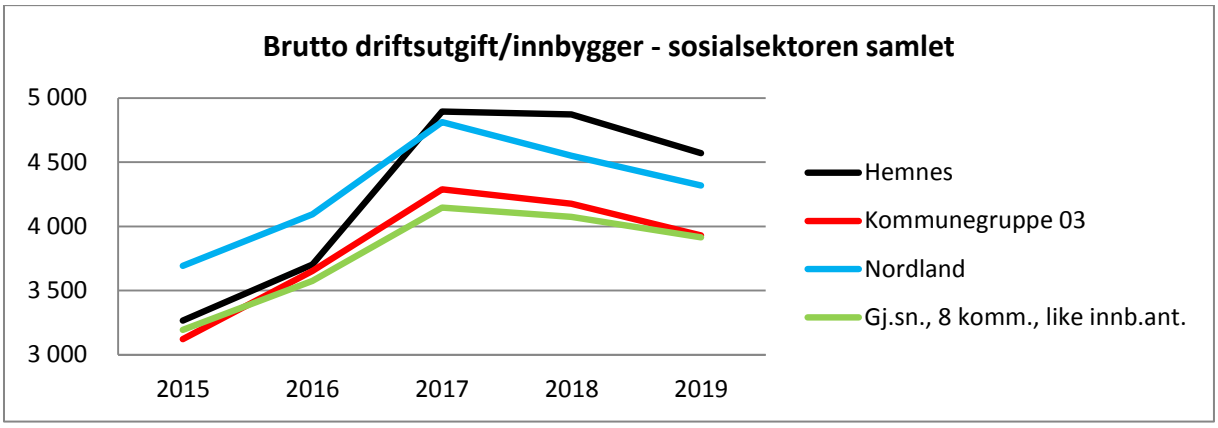

(kilde, SSB/Kostra, tabell 12362)

BOLIG			Hemnes			Kostra-	Nord-
Nøkkeltall	2015	2016	2017	2018	2019	grup. 03	land
Totalt antall kommunalt disponerte boliger (antall)	133	132	132	132	126	3 497	6 687
Kommunalt disponerte boliger per 1000 innbyggere (antall)	30	29	29	29	28	33	28
Andel kommunale boliger som er tilgjengelige for rullestolbrukere (prosent)	95	96	96	96	96	55	56
Brutto investeringsutgifter til boligformål per innbygger i kroner (kr)	111	385	375	294	663	1 101	1 104
Lønnsutgifter per eid kommunal bolig (kr)	1 045	3 114	2 712	2 795	3 254	10 748	7 719
Andel nye søkere som har fått avslag på kommunal bolig (prosent)	11	8	-	5	19	17	24
Husstander i midlertidige botilbud i mindre enn 3 måneder (antall)	-	-	-	-	-	17	117
Ant. boliger godkj. av komm. for finansiering med startlån, per 1000 innb. (antall)	2	2	1	1	2	3	2
Antall husstander tilkjent statlig bostøtte fra Husbanken per 1000 innbyggere (antall)	17	19	13	11	9	13	11

(kilde, SSB/Kostra, faktaark, Hemnes kommune)

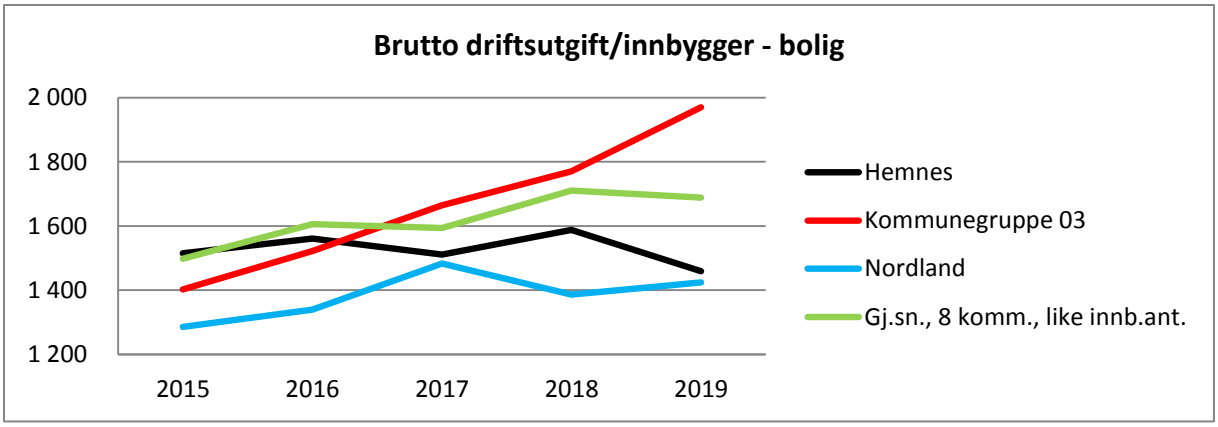

(kilde, SSB/Kostra, tabell 12362)

2.3.5 Barnevern

Identifikasjon av mulig område/tema for forvaltningsrevisjon:

Observasjonene indikerer ikke særskilte kontrollbehov.

Observasjoner:
Det ses av tallene nedenfor at brutto driftsutgift/innbygger er betydelig redusert innen barnevern i 2018 og 2019, tilsvarende i størrelsesorden kr. 900/innbygger = totalt ca. kr. 4 mill. Og videre ses at reduksjonen kan være relatert til funksjonene 251 (barn som ikke er plassert av barnevernet) og 252 (barn som er plassert av barnevernet).
Det kan på denne bakgrunn være relevant å bli orientert av rådmannen rundt dette.

BARNEVERN			Hemnes			Kostra-	Nord-
Nøkkeltall	2015	2016	2017	2018	2019	grup. 03	land
Netto driftsutgifter til barnevernstenesta per innbyggar 0-22 år (kr)	12 072	14 218	15 087	14 375	12 409	11 086	9 320
Barn med melding ift. innbyggarar 0-17 år (prosent)	5	6	6	5	8	6	5
Prosentdelen barn med undersøking ift. innbyggarar 0-17 år (prosent)	6	5	7	5	8	6	6
Barn med barnevernstiltak ift. innbyggarar 0-22 år (prosent)	7	7	6	7	7	5	4
Brutto driftsutgifter (funksjon 244) per barn med undersøking eller tiltak (kr)	31 938	40 311	41 407	36 622	38 466	58 591	67 996
Brutto driftsutgifter per barn som ikkje er plassert av barnevernet (funksjon 251) (kr)	93 526	119 081	166 593	140 953	101 559	43 351	47 640
Brutto driftsutgifter per barn som er plassert av barnevernet (funksjon 252) (kr)	256 846	330 000	302 579	395 600	270 235	413 454	341 455
Barn med undersøking eller tiltak per årsverk (funksjon 244) (antall)	28	19	22	16	20	18	17
Undersøkingar med handsamingstid innan 3 månader (prosent)	67	92	97	87	94	83	75

(kilde, SSB/Kostra, faktaark, Hemnes kommune)

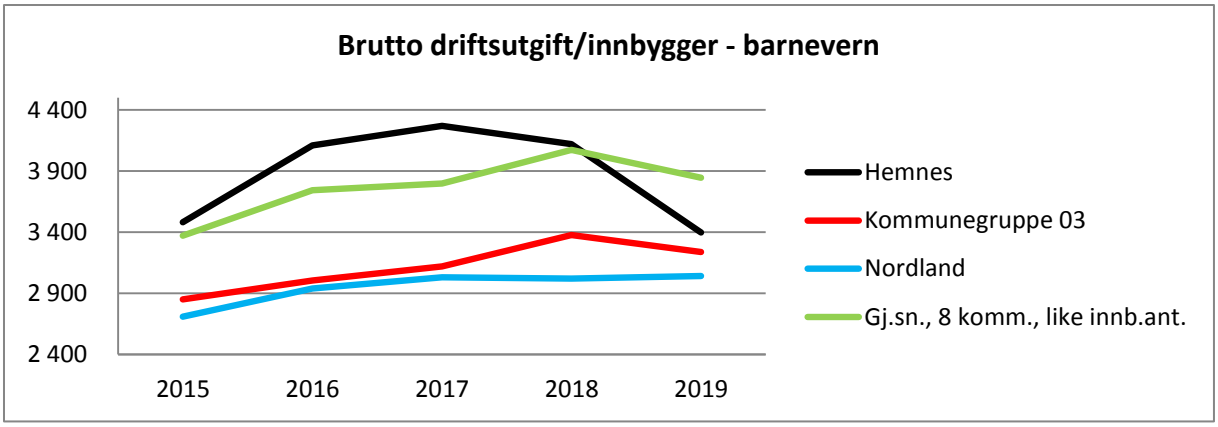

(kilde, SSB/Kostra, tabell 12362)

2.3.6 Vann, avløp, renovasjon

Identifikasjon av mulig område/tema for forvaltningsrevisjon:

Observasjonene indikerer ikke særskilte kontrollbehov.

Observasjoner:
Det ses av tallene nedenfor at årsgebyr for vannforsyning er om lag 25% lavere enn for sammenlignbare kommuner, mens selvkostgraden er om lag 10% lavere. Dette kan indikere ulik beregningspraksis av årsgebyr, eksempelvis ulik praksis ved fordeling av indirekte kostnader eller utilstrekkelig kontospesifikasjoner for bokføring av direkte henførebare utgifter.
For avløp ses indikasjon på et annet bilde ved at avløpsgebyret er om lag 15% høyere enn for sammenlignbare kommuner, samtidig som selvkostgraden er om lag 20% lavere enn for sammenlignbare kommuner.
Det kan være relevant for KU å be revisjonen – enten som egen kontroll, eller som område for etterlevelseskontroll - se nærmere på oppbyggingen av kommunens selvkostregnskaper, herunder fordelingen av indirekte kostnader til vann og avløp.

VANNFORSYNING			Hemnes			Kostra-	Nord-
Nøkkeltall	2015	2016	2017	2018	2019	grup. 03	land
Selvkostgrad (prosent)	99	100	100	78	90	99	92
Årsgebyr for vannforsyning - ekskl. mva. (gjelder rapporteringsåret+1) (kr)	2 493	2 618	2 749	3 024	3 024	3 722	3 894
Andel fornyet kommunalt ledningsnett, gjennomsnitt for siste tre år (prosent)	0	1	1	1	0	..	0
E.coli: Andel innb. tilknyttet kommunalt vannverk med tilfredsstillende prøveresultater (prosent)	100	100	100	100	100	..	98
Andel av total kommunal vannleveranse til lekkasje (prosent)	35	35	31	18	21	..	30

(kilde, SSB/Kostra, faktaark, Hemnes kommune)

AVLØP			Hemnes			Kostra-	Nord-
Nøkkeltall	2015	2016	2017	2018	2019	grup. 03	land
Selvkostgrad (prosent)	99	100	100	63	77	98	99
Årsgebyr for avløpstjenesten - ekskl. mva. (gjelder rapporteringsåret+1) (kr)	3 849	3 945	4 143	4 143	4 557	3 908	3 148
Andel fornyet kommunalt spillvannsnett, gjennomsnitt for siste tre år (prosent)	0	1	1	1	0	..	1
Andel innbyggere tilknyttet anlegg der rensekrav er oppfylt (prosent)	73	51	51	..	..	..	..

(kilde, SSB/Kostra, faktaark, Hemnes kommune)

HUSHOLDNINGSAVFALL			Hemnes			Kostra-	Nord-
Nøkkeltall	2015	2016	2017	2018	2019	grup. 03	land
Årsgebyr for avfallstjenesten - ekskl. mva. (gjelder rapporteringsåret+1) (kr)	3 151	3 246	3 636	3 142	3 142	2 759	3 165
Andel levert til materialgjenvinning inkl. biologisk behandling (prosent)	45	39	34	37	34	..	..
Selvkostgrad (prosent)	100	94	100	107	102	-	-
Husholdningsavfall per innbygger (fylke og land) (kg)	..	..	..	-	-	..	..

(kilde, SSB/Kostra, faktaark, Hemnes kommune)

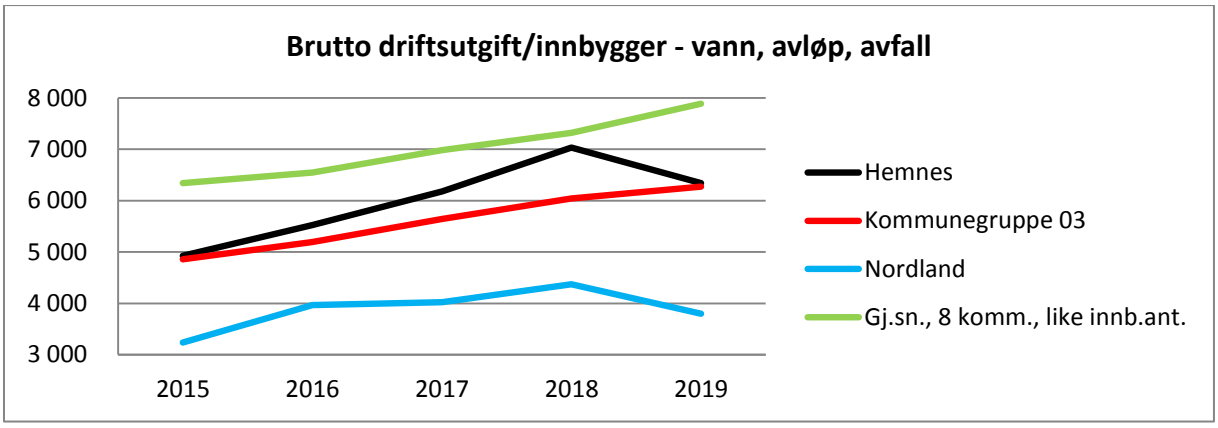

(kilde, SSB/Kostra, tabell 12362)

2.3.7 Plan, byggesak, miljø, samferdsel, klima og energi

Identifikasjon av mulig område/tema for forvaltningsrevisjon:

Observasjonene indikerer ikke særskilte kontrollbehov.

Observasjoner:

Det ses av tallene at brutto driftsutgift/innbygger innen området plan/bygg/miljø er vesentlig lavere enn for sammenlignbare kommuner. Forskjellen er om lag kr. 1.200/innbygger, tilsvarende totalt i størrelsesorden 5 mill. lavere.

Det kan på denne bakgrunn være relevant å bli orientert av rådmannen om mulige årsaker til denne store forskjellen.

PLAN BYGGESAK OG MILJØ			Hemnes			Kostra-	Nord-
Nøkkeltall	2015	2016	2017	2018	2019	grup. 03	land
Reguleringsplaner vedtatt i alt (antall)	3	3	-	1	..	60	63
Andel av reguleringsplanene som ble møtt med innsigelser (prosent)	..	..	..	25	..	16	20
Byggesøknader i alt behandlet (antall)	95	75	74	107	69	2 792	3 606
Behandl. byggesøkn. m/3 ukers frist (antall)	..	50	60	15	2	803	1 094
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for byggesaker med 3 ukers frist (dager)	..	20	20	20	15	17	19
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for byggesaker med 12 ukers frist (dager)	..	28	20	20	..	25	28
Andel av innvilgete byggesøkn. som skjer gjennom vedtak om disp. fra plan (prosent)	48	25	15	12	6	20	17
Tilsyn for byggevirksomhet som er unntatt søknadsplikt (antall)	..	..	..	..	-	21	44
Søknader om nye bygninger i strandsonen som ble innvilget (antall)	..	3	..	..	-	148	83
Andel av søknader om nye bygninger i LNF-/LNFR-områder som ble innvilget (prosent)	..	100	100	100	100	98	93
Andel av søkn. om tiltak i freda/vernev. om-råder/bygninger som ble invilget (prosent)	..	..	..	..	..	43	50
Selvkostgrad i byggesaker (prosent)	..	..	..	..	38	68	77
Netto endring i antall boliger (antall)	12	14	..	..	..	..	..

(kilde, SSB/Kostra, faktaark, Hemnes kommune)

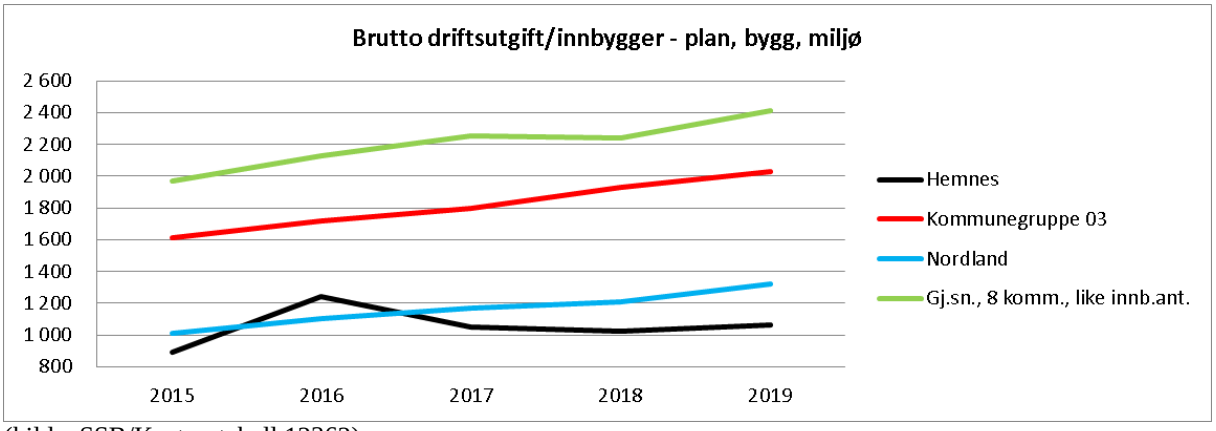

(kilde, SSB/Kostra, tabell 12362)

SAMFERDSEL			Hemnes			Kostra-	Nord-
Nøkkeltall	2015	2016	2017	2018	2019	grup. 03	land
Andel km tilrettelagt for syklende av alle kommunale veier (prosent)	5	5	5	5	6	6	7
Andel komm. veier og gater med belysning av alle komm. veier og gater (prosent)	52	52	52	52	52	41	52
Utg. til vedlikehold av komm. veier/gater av totale NDU til komm. veier/gater (prosent)	37	33	31	24	27	33	39
Andel komm. veier og gater uten fast dekke av alle komm. veier og gater (prosent)	41	41	41	41	42	39	43
BDU til samferdsel per innbygger (kr)	2 788	3 050	3 064	2 760	2 908	3 080	3 092
BDU til gatebelysning langs kommunale veier og gater per kilometer belyst vei (kr)	11 804	8 179	7 982	9 768	9 143	16 568	20 267
Brutto investeringsutgifter til kommunale veier og gater per innbygger (kr)	1 332	1 529	917	889	783	2 023	1 469
Antall km tilrettelagt for syklende som er et kommunalt ansvar (km)	5	5	5	5	6	114	219
NDU til komm. Veier/gater pr.innb. (kr)	2 738	2 931	2 992	2 697	2 834	2 159	1 967
NDU til komm. veier og gater per km (kr)	113 722	122 796	124 769	112 417	116 880	110 453	156 699

(kilde, SSB/Kostra, faktaark, Hemnes kommune)

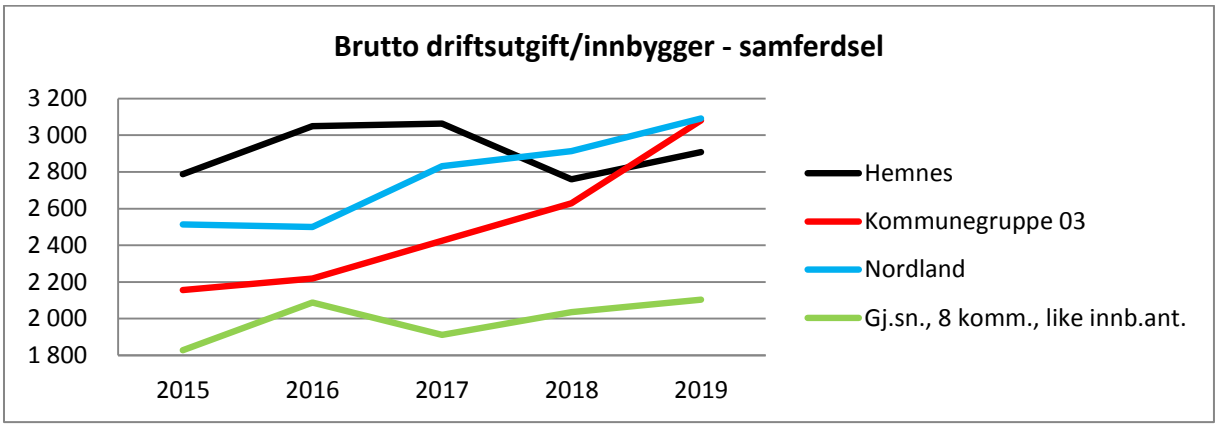

(kilde, SSB/Kostra, tabell 12362)

KLIMA OG ENERGI			Hemnes			Kostra-	Nord-
Nøkkeltall	2015	2016	2017	2018	2019	grup. 03	land
Energiutg./m2 kommunalt eide bygg (kr)	107	114	168	163	144	171	151
Energiutgifter som andel av BDO (prosent)	1	1	1	1	1	1	1
Andel av energikostn. i eiendomsforvaltning brukt på fornybare energikilder (prosent)	100	100	100	100	100	98	98
Energibruk per m2 eid areal (kWh)	179	212	191	212	99	203	159
Andel elektrisitetsforbruk av totalt forbruk i eiendomsforvaltning, egne bygg (prosent)	91	86	93	86	100	89	85
Andel fornybarforbruk av totalt forbruk i eiendomsforvaltning, egne bygg (prosent)	100	100	100	100	100	97	96

(kilde, SSB/Kostra, faktaark, Hemnes kommune)

2.3.8 Landbruk

Identifikasjon av mulig område/tema for forvaltningsrevisjon:

Observasjonene indikerer ikke særskilte kontrollbehov.

Observasjoner:
Det ses av tallene at det mottas/behandles i størrelsesorden 15-20 søknader/år etter jord- og konsesjonslov. Enkelte søknader som innvilges tillatelser i henhold til denne lovgivningen kan ha vilkår (midlertidige vedtak) som forutsetning for vedtaket, eksempelvis boplikt, plikt til opprydding etter tiltak m.v.
Det kan være relevant å bli orientert av rådmannen om omfanget av vedtak med vilkår (midlertidige vedtak) samt i hvilken grad kommunen følger opp innfrielse av vilkårene.

LANDBRUK			Hemnes			Kostra-	Nord-
Nøkkeltall	2015	2016	2017	2018	2019	grup. 03	land
NDU til landbr.forv. og landbruksbasert næringsutv. av totale NDU (prosent)	0,5	0,5	0,5	0,5	0,4	0,4	0,3
Brutto driftsutgifter til landbruksforvaltning korrigert for samarbeidskommuner (1000 kr)	2 340	2 792	2 619	2 883	2 393	57 822	65 743
BDU til landbr.forv. og landbruksbasert næringsutv. per landbrukseiendom (1000 kr)	7	8	8	9	7	..	..
Landbrukseiendommer (antall)	339	335	335	333	338	..	..
Jordbruksbedrifter (antall)	84	84	79	76	74	..	..
Jordbruksareal i drift (dekar)	21 368	21 391	21 126	20 983	20 771	..	..
Produktivt skogareal (dekar)	187 979	186 822	186 822	186 038	186 004	..	..
Dyrka og dyrkbar jord omdisponert til andre formål enn landbruk (dekar)	11	2	2	4	2	1 045	179
Omdisponering av dyrka jord til andre formål enn landbruk (dekar)	11	2	1	4	2	943	75
Omdisponering av dyrkbar jord til andre formål enn landbruk (dekar)	-	-	1	-	-	102	104
Godkjent nydyrka areal (dekar)	-	4	-	81	170	2 380	1 398
Søknader etter jord- og konsesjonslov (ant.)	22	13	12	22	16	629	787

(kilde, SSB/Kostra, faktaark, Hemnes kommune)

2.3.9 Brann- og ulykkesvern

Identifikasjon av mulig område/tema for forvaltningsrevisjon:

Observasjonene indikerer ikke særskilte kontrollbehov.

Observasjoner:
Dette dokument har ikke identifisert behov for nærmere kontroller eller orienteringer.

BRANN- OG ULYKKESVERN			Hemnes			Kostra-	Nord-
Nøkkeltall	2015	2016	2017	2018	2019	grup. 03	land
Brutto driftsutgifter til forbygging, beredskap pr. innbygger, konsern (1000 kr)	1 163	1 368	1 408	1 272	1 480	1 813	1 615
Brutto driftsutgifter til beredskap pr. innbygger, konsern (1000 kr)	879	1 056	1 070	942	1 097	1 459	1 288
Brutto driftsutgifter forebygging per innbygger, konsern (1000 kr)	284	312	338	330	382	354	326
Netto driftsutgifter til forebygging, beredskap pr. innbygger, konsern (kr)	896	1 074	1 089	941	981	1 364	1 166
Netto driftsutgifter til forebygging pr. innbygger, konsern (kr)	112	116	111	97	-	32	105
Netto driftsutgifter til beredskap pr. innbygger, konsern (kr)	784	959	979	845	981	1 332	1 061
Antall bygningsbranner (antall)	-	3	2	4	6	99	175
Ant. A-objekt m/tilsyn i løpet av året (antall)	21	14	14	9	21	403	691

(kilde, SSB/Kostra, faktaark, Hemnes kommune)

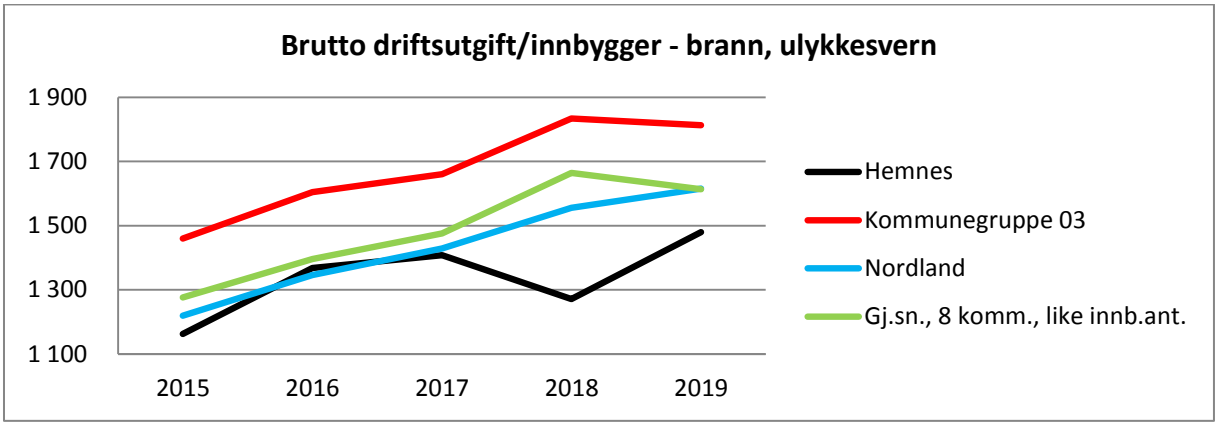

(kilde, SSB/Kostra, tabell 12362)

2.3.10 Kultur, barne- og ungdomstiltak

Identifikasjon av mulig område/tema for forvaltningsrevisjon:

Observasjonene indikerer ikke særskilte kontrollbehov.

Observasjoner:

I kommunens økonomiplan 2020-2023 er bl.a. følgende målsetting uttrykt:

> Kommunens forebyggende arbeid overfor barn og unge skal styrkes og utvikles.
>
> *Med bakgrunn i kommuneplanens samfunnsdel – 2013-2025 – der hovedmål 2 sier at: «I 2025 er Hemnes kommune kjent som en kommune med ekstra gode oppvekstsvilkår», er det satt i gang en rekke tiltak/prosjekt for å nå nevnte målsetting.*

(kilde: økonomiplan 2020-2023, kapittel 2 «Mål og rammer»)

Dette dokument har ikke identifisert behov for nærmere kontroller eller orienteringer, dog henvises til identifisert prosjekt i dette dokumentets kapittel 2.2.2 («Planhierarki»).

KULTUR, BARNE- OG UNGDOMSTILTAK			Hemnes			Kostra-	Nord-
Nøkkeltall	2015	2016	2017	2018	2019	grup. 03	land
NDU til kultursekt. av komm. NDU (prosent)	3	3	3	3	3	4	4
NDU til allmenn kultur (1000 kr)	2 861	3 398	3 735	2 938	3 721	179 193	337 465
NDU til kultursektoren per innbygger (kr)	2 037	2 254	2 346	2 164	2 498	3 562	2 674
Brto. Invest.utg. til kultursekt./innb. (kr)	350	306	295	96	-	1 723	883
Besøk i folkebibliotek per innbygger (antall)	3	3	3	3	..	4	6
Besøk per kinoforestilling (antall)	..	..	..	..	..	23	24
Barn 6-15 år i komm. kulturskole (prosent)	15	21	25	25	33	31	19
Omløpshastighet for bøker (antall)	1	1	1	1	..	0	0
BDO til folkebibliotek (1000 kr)	870	1 039	1 035	1 057	1 107	52 869	80 867

(kilde, SSB/Kostra, faktaark, Hemnes kommune)

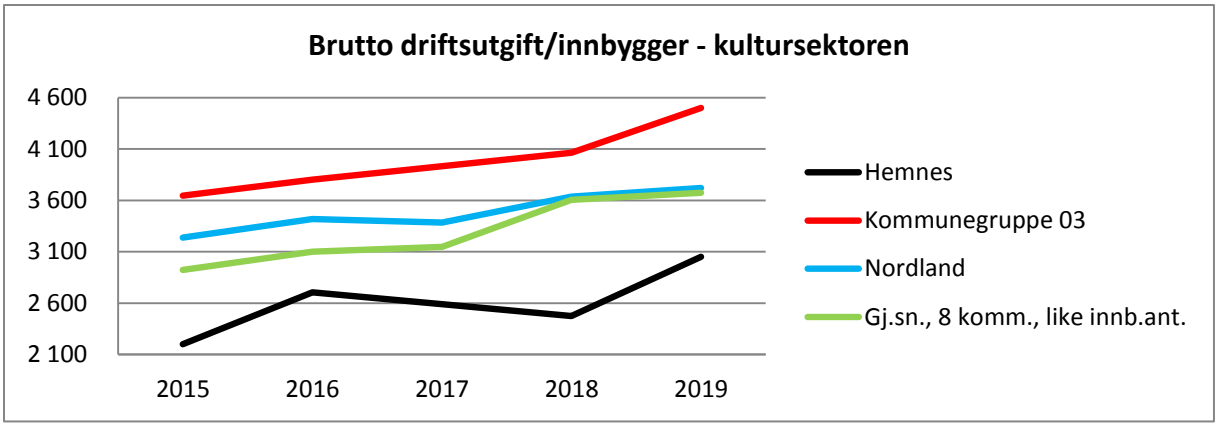

(kilde, SSB/Kostra, tabell 12362)

2.3.11 Næringsvirksomhet

Identifikasjon av mulig område/tema for forvaltningsrevisjon:

Næringsforvaltning – hvilken strategi og plan er lagt til grunn, hvilke økonomiske ressurser stilles til disposisjon for de planlagte tiltak, i hvilken grad har kommunen lagt til rette for administrativ og politisk oppfølging av resultatet fra kommunens næringsarbeid, og i hvilken grad legges resultatet til grunn for styring inn mot oppdaterte tiltak?

Observasjoner:

Kommunens planstrategi 2016-2019 uttrykker bl.a. følgende:

3.4 Næring

Næringsarbeidet vil alltid være et viktig kommunalt satsingsområde. Det må satses på verdiskapende virksomhet,

næring basert på naturressursene – spesielt primærnæringene og næring knyttet til reiseliv.

Kommuneplanens samfunnsdel 2013-2025 uttrykker bl.a. følgende målsettinger:

Hovedmål 3: I 2025 har Hemnes et konkurransedyktig næringsliv og er en attraktiv kommune for arbeidstakere og bedrifter på Helgeland

Omtrent halvparten av bedriftene i Hemnes er registrert etter 01.01 2000. Dette viser at bedriftslivet har stor utskifting og at det er viktig å legge til rette for nyetableringer. Næringsarbeidet skal derfor ha høy prioritet for å øke verdiskapingen og sikre arbeidsplasser til befolkningen. Dette skjer i en situasjon der den internasjonale konkurransen og kravene til formgiving og kvalitet stadig øker.

Dagens bedriftseiere skal være viktige partnere i kommunens næringsarbeid. En næringsforening kan fylle denne partnerrollen på en god måte.

3.1 Hemnes kommune skal være en relevant støttespiller og ressurs for etablerere og etablert næringsliv

- Hemnes kommune skal være imøtekommende overfor forespørsler og ha eller formidle kompetanse som etterspørres av etablerere og etablert næringsliv.
- Hemnes kommune skal kunne stille med økonomiske ressurser til bedriftsetableringer og utvikling av etablert næringsliv.
- Hemnes kommune skal bidra til å skape og styrke samhandlingsarenaer mellom næringsaktører, kommunen og andre aktuelle aktører.
- Hemnes kommunes arealplaner skal være oppdaterte, og det skal legges til rette for at næringsområder med god infrastruktur er tilgjengelige.

• Hemnes kommune skal arbeide for at næringsdrivende har effektive og trygge transportløsninger i regionen og internt i kommunen.

3.2 Den næringspolitiske handlingsplanen skal evalueres årlig

• Landbrukets stilling i kommunen må opprettholdes og videreutvikles.
• Barn og unge skal få en god innføring i etablerer- og gründervirksomhet og stimuleres til selvstendig og kreativ tenking for slik å legge grunnlaget for mange nyetableringer på sikt.
• Kulturbaserte næringer skal ha tilbud om full integrering i det løpende næringsarbeidet for å utvikle nye og spennende arbeidsplasser innenfor kreativ virksomhet.
• Hemnes kommune skal legge til rette for at næringslivet i Hemnes videreutvikles og styrkes også ved at frivillige organisasjoner og personer inviteres til å bidra med sin kompetanse og ressurser.
• Hemnes sentrale plassering på Helgeland skal utnyttes i kommunens næringspolitiske satsing.

I økonomiplan 2020-2023 kan det ikke ses at det er utrykt kommentarer eller målsettinger knyttet til kommunens næringsarbeid.

Fra ovennevnte styringsdokumenter er det forholdsvis krevende å orientere seg om kommunens næringsarbeid. Sett i lys av kommunens utviklingstrekk vedrørende befolkning og økonomi, kunne en ha forventet et noe større fokus på kommunens næringsvirksomhet i kommunens styrende dokumenter.
I kommunens årsmelding for 2019 opplyses at næringsteamet i kommunen i 2019 har bestått av ordfører, rådmann og bygdeutvikler.
Det ses av tallene nedenfor at kommunens brutto driftsutgifter i 2019 til næringsforvaltning ligger om lag 20% høyere enn for sammenlignbare kommuner, til sammen brukte kommunen i størrelsesorden kr. 20-25 mill. i 2019.

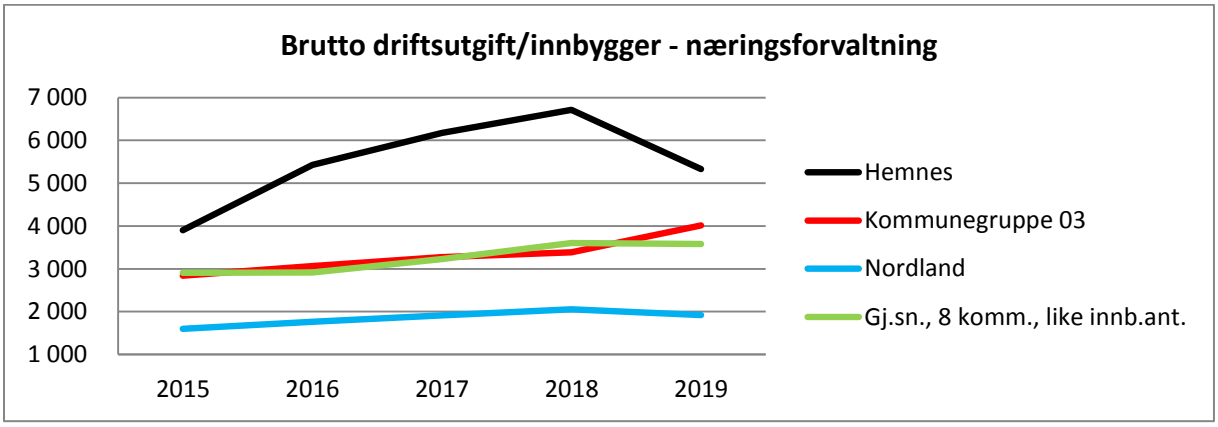

(kilde, SSB/Kostra, tabell 12362)

2.3.12 Kirke

Identifikasjon av mulig område/tema for forvaltningsrevisjon:

Observasjonene indikerer ikke særskilte kontrollbehov.

Observasjoner:
Dette dokument har ikke funnet særskilt behov for nærmere kontroller.

KIRKE			Hemnes			Kostra-	Nord-
Nøkkeltall	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**grup. 03**	**land**
NDU kirke av totale NDU (prosent)	1	1	1	1	1	2	1
NDU til kirke, gravplasser i prosent av samlede NDU (prosent)	1	1	1	1	1	1	1
Medlem og tilhørige i Dnk i prosent av antall innbyggere (prosent)	88	87	87	87	86	79	80
Døpte i prosent av antall fødte (prosent)	69	89	68	76	75	60	61
Konfirmerte i prosent av 15-åringer (prosent)	80	81	75	82	86	73	66
Kirkelige gravferder i prosent av antall døde (prosent)	95	92	85	100	96	95	92
Medlemmer i tros-/livssynssamfunn utenfor Dnk i prosent av antall innb. (prosent)	3	4	4	4	4	6	7
Brutto driftsutgifter til kirke, gravplasser pr.innbygger i kroner (kr)	772	959	860	879	1 033	1 147	795

(kilde, SSB/Kostra, faktaark, Hemnes kommune)

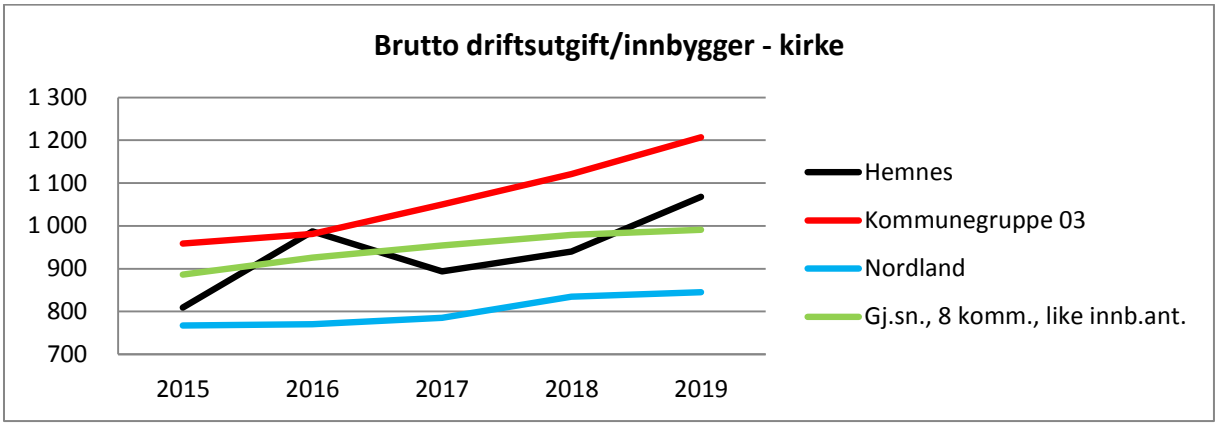

(kilde, SSB/Kostra, tabell 12362)

3. KOMMUNENS SELSKAPSINTERESSER

3.1 SELSKAPINTERESSER

Identifikasjon av mulig område/tema for forvaltningsrevisjon:

Note til årsregnskap vedr. aksjer og andeler - observasjonene indikerer ikke særskilte kontrollbehov, dog bør årsregnskapets note oppdateres med riktige selskapsnavn og for sikkerhets skyld også organisasjonsnummer.

Observasjoner:
Dette dokument har ikke funnet særskilt behov for nærmere kontroller.

Kommunens årsregnskap 2019 viser følgende oversikt over aksjer og andeler i varig eie:

Note 6 Aksjer og andeler i varig eie

Selskapets navn	Hen-visning balansen	Eierandel i selskapet	Eventuell markeds-verdi	Balanseført verdi 31.12.2019	Balanseført verdi 01.01.2019
Galavano stans		0 %		kr 500	kr 500
Utb selskap Nordland				kr 22 000	kr 22 000
NN Studenhjem				kr 18 000	kr 18 000
Studenby Sogn				kr 8 000	kr 8 000
Hasvo AS		100 %		kr 1 000 000	kr 1 000 000
Radio Korgen				kr 30 000	kr 30 000
Helgeland reiseliv				kr 150 000	kr 150 000
Coop Korgen				kr 200	kr 200
Coop Helgeland				kr 300	kr 300
Rana produkter				kr 4 000	kr 4 000
Biblioteksentralen				kr 1 200	kr 1 200
Finneidfjord samfunnshus				kr 3 070 000	kr 3 070 000
Komrev Nord IKS				kr 85 000	kr 85 000
Kommunekraft				kr 1 000	kr 1 000
Helgelandskraft				kr 21 000 000	kr 21 000 000
Andeler KLP				kr 20 194 827	kr 18 590 471
Helgeland kulturinkubator				kr 25 000	kr 25 000

I tillegg viser kommunens eierskapsmelding en opplisting og beskrivelse av sine interesser i andre virksomhetsformer som samvirkeselskap/andelslag, stiftelser, interkommunale samarbeid (§ 27 og § 28), foreninger og organisasjoner.

3.2 EIERSKAPSFORVALTNINGEN

Identifikasjon av mulig område/tema for forvaltningsrevisjon:

Eierskapsforvaltning – i hvilken grad er kommunens eierskapsmelding og eierstrategier egnet som styringsdokumenter og i hvilken grad etterleves styringsdokumentene?

Observasjoner:
Kommunen eierskap styres primært i henhold til følgende styringsdokumenter:
- Kommunens eierskapsmelding.
  Gjeldende eierskapsmeldingen er vedtatt i kommunestyresak 46/18 den 24.06.2018 og inneholder blant annet
  - Eierskapspolitiske retningslinjer i Hemnes kommune
  - Prinsipper og retningslinjer for Hemnes kommunes eierstyring
- Kommunens eierstrategier som p.t. omfatter
  - Hemnes kommunes eierstrategi for Hemnes Arbeidssamvirke i Offentlig Virksomhet AS (Hasvo), vedtatt av Kommunestyret 29.09.2018 i sak 55/18
  - Felles eierstrategi for Hemnes kommunes mindre eierinteresser, vedtatt av Kommunestyret 27.09.2018 i sak 56/18.
- kommunens delegasjonsreglement
  Gjeldende delegasjonsreglementet er vedtatt av kommunestyret 02.11.2017 i sak 61/17. Reglementet kan angi fullmakt til den som skal representere kommunen på eiermøter (generalforsamling, årsmøte) i de respektive selskapene. I gjeldende delegasjonsreglement kan det ikke ses at slik særskilt fullmakt er gitt.

På kommunens hjemmeside kan eierskapsmelding, eierstrategier og delegasjonsreglement leses.

Kommunen har styrende dokumenter for sitt eierskap, og det kan være hensiktsmessig å foreta en selskapskontroll for å få undersøkt i hvilken grad disse er egnet som styringsdokumenter og i hvilken grad styringsdokumentene etterleves.

3.3 KOMMUNALT HELEIDE SELSKAPER

Kommunelov § 23-6 åpner for at KU kan foreta forvaltningsrevisjon i følgende selskaper:

§ 23-6. *Innsyn og undersøkelser i selskaper o.l.*

Kontrollutvalget kan kreve de opplysningene som er nødvendige for å gjennomføre sin kontroll, fra
a) interkommunale selskaper etter IKS-loven
b) interkommunale politiske råd
c) kommunale oppgavefellesskap
d) aksjeselskap der en kommune eller fylkeskommune alene eller sammen med andre kommuner, fylkeskommuner eller interkommunale selskaper direkte eller indirekte eier alle aksjer.

Opplysningene etter første ledd kan kreves fra virksomhetens daglige leder, styret og den valgte revisoren for selskapet.

Kontrollutvalget kan foreta undersøkelser i virksomheten hvis det er nødvendig.

KU kan foreta forvaltningsrevisjon i følgende selskaper:
- Helgeland kraft AS
- Hasvo AS
- Helgeland Avfallsforedling IKS

3.3.1 Helgeland Kraft AS

Identifikasjon av mulig område/tema for forvaltningsrevisjon:

Det er ikke identifisert særskilt behov for kontroll.

Observasjoner:
Dette dokumentet har ikke identifisert særskilt behov for kontroll, men det kan være relevant for KU å bli orientert av kommunens representant til selskapets generalforsamling om hvordan

fullmaktsstrukteren er etablert for konsernets selskaper, eksempelvis om det enkelte datterselskap selv kan vedta å selge vesentlige eiendeler, rettigheter m.v. eller om slike vedtak må sanksjoneres i moderselskapet.

Selskapets årsrapporter er tilgjengelige på følgende link:
https://www.helgelandkraft.no/konsern/forside/finansiell-informasjon/arsrapport/

I styrets beretning 2018 opplyses at den 24.04.18 vedtok generalforsamlingen i gamle Helgeland Kraft AS at selskapet skulle omdannes fra ett selskap til et konsern, der de enkelte virksomhetsområdene skulle skilles ut i egne datterselskaper.
Det opplyses videre at samtlige av det gamle Helgeland Kraft AS sine eiendommer, eiendeler, rettigheter og forpliktelser ble overført til de respektive datterselskapene. Etter omdanningen ser konsernet slik ut:

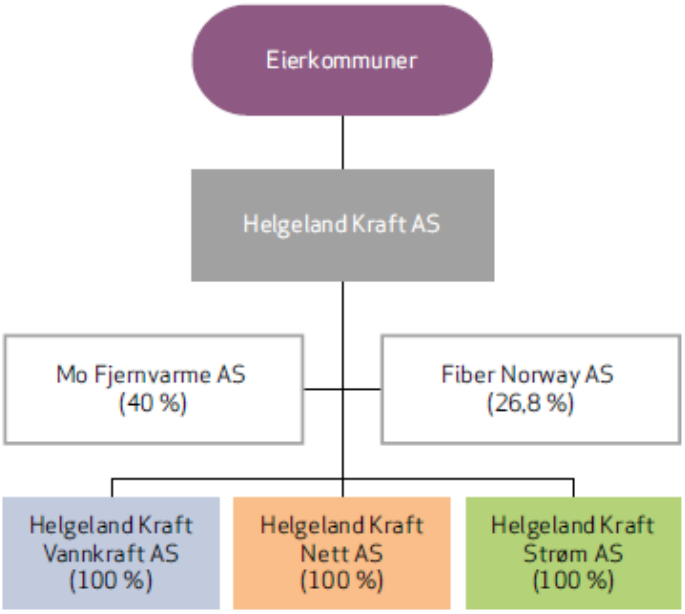

Om **Helgeland Kraft AS** opplyses bl.a. følgende:

Helgeland Kraft AS og har som formål å eie samtlige aksjer og forvalte eierskapet i Helgeland Kraft Vannkraft AS, Helgeland Kraft Nett AS og Helgeland Kraft Strøm AS. I tillegg skal selskapet eie aksjer og forvalte eierskapet i andre selskaper med naturlig tilknytning til slik virksomhet, samt yte lån og stille sikkerhet for selskaper som konsernet har eierposisjon i. Videre skal selskapet eie og forvalte fast eiendom.
Helgeland Kraft AS sine eiere er 14 kommuner på Helgeland. I fellesskap har eierne utarbeidet en felles eierstrategi for utøvelsen av eierskapet i Helgeland Kraft.

Om **Helgeland Kraft Vannkraft AS** opplyses bl.a. følgende:

Selskapets virksomhet er å bygge, eie og drive anlegg for produksjon av vannkraft og virksomhet i direkte tilknytning til dette, samt delta i andre selskap med naturlig tilknytning til slik virksomhet.
Totalt eier og drifter selskapet 17 vannkraftverk spredt over hele Helgeland.

Om **Helgeland Kraft Nett AS** opplyses bl.a. følgende:

Selskapets virksomhet er å bygge, eie og drive anlegg for distribusjon av elektrisk energi med spenning opp til 22 kV innen områdekonsesjonen og tilsvarende for regionalnettanlegg med spenning opp til 132 kV, samt delta i andre selskap med naturlig tilknytning til slik virksomhet.
Totalt forvalter selskapet vel 45 000 kunder på hele Helgeland.

Om **Helgeland Kraft Strøm AS** opplyses bl.a. følgende:

Selskapets virksomhet er å drive engros- og detaljomsetning av elektrisk energi og forestå kraft-forvaltning, samt delta i andre selskap med naturlig tilknytning til slik virksomhet.
Ca. 35 % av omsetningen er utenfor Helgeland.

Selskapets eiere og selskapets eierandeler i andre selskaper:

Eiere:	Eierandel	Eierinteresser:	Eierandel	
Rana	26,8	Helgeland Kraft Vannkraft AS	100,0	
Vefsn	18,3	Helgeland Kraft Nett AS	100,0	
Alstahaug	10,1	Helgeland Kraft Strøm AS	100,0	
Brønnøy	9,6	Storum Development AB	98,0	Driver kraftomsetning i hele Sverige.
Hemnes	7,0	Smisto Kraft AS	50,00	Utbygger/drifter Smibelg/Storåvatn kreftverker (?)
Nesna	4,6	Nettsam AS	50,0	Drifte felles driftssentral for nettanlegg for Nordl.nett + HK
Dønna	4,4	Vakinn AS	50,0	Felles driftssentral for kraftprod. for Salten Kraft+HK Vann
Herøy	3,8	Mo Fjernvarme AS	40,0	Distribusjon/salg av fjernvarme fra bedrifter i Mo i Rana.
Leirfjord	3,2	Fiber Norway AS	26,4	Disposisjonsrett til fiber fra Trondheim til Bjerkvik
Sømna	3,2	Helgeland Invest AS	13,3	Regional investeringsvirksomhet.
Vega	2,8	Valider AS	6,6	IKT løsninger for pålagt AMS (måle-/styringssystem)
Grane	2,5	Sameiet Åbjørakraft	50,0	
Hattfjelldal	2,5	Sameiet Gullsmedvik	50,0	
Vevelstad	1,2			
	100,0			

(kilde: Årsberetning 2018 fra Helgelandkraft AS)

Utdrag fra selskapets regnskaper (konsernregnskap):

Fra resultat (mill. kr.)		2015	2016	2017	2018	Fra balanse (mill. kr.)	2015	2016	2017	2018
Sum driftsinntekter				1 275	1 789	Sum anleggsmidler			4 193	4 478
Sum driftskostnader				1 024	1 305	Sum omløpsmidler			932	890
Driftsresultat		-	-	251	485	Sum eiendeler	-	-	5 125	5 368
Netto finansresultat				(44)	(39)					
Skattekostnad på ordinært res.				(87)	(187)	Sum egenkapital			1 988	2 167
Årsresultat		-	-	120	259	Sum langsiktig gjeld	-	-	2 692	2 627
disponert til:	Egenekapital			84	179	Sum kortsiktig gjeld			445	575
	Utbytte			36	80	Sum egenkapital og gjeld			5 125	5 368

(kilde: Årsberetning 2018 fra Helgelandkraft AS)

3.3.2 HAF IKS (Helgeland Avfallsforedling IKS)

Identifikasjon av mulig område/tema for forvaltningsrevisjon:

HAF IKS – har selskapet godt dokumenterte og etterprøvbare systemer for å belaste riktig kostnad på riktig virksomhet, og i hvilken grad etterleves systemet?

Observasjoner:
Selskapet er satt til å ivareta kommunens ansvar for håndtering av husholdningsavfall.
I tillegg håndterer selskapet næringsavfall, enten i eget selskap og/eller i eget datterselskap Retura AS. Virksomheten med husholdningsavfall skal håndteres til selvkost, mens næringsavfall håndteres i konkurranse med andre. Godt dokumenterte og etterprøvbare systemer for å belaste riktig kostnad på riktig virksomhet er en utfordring. En eventuell forvaltningsrevisjon kan være hensiktsmessig å gjennomføre i samarbeid med andre eierkommuner.

Selskapets eiere og selskapets eierandeler i andre selskaper:

Eiere	Eierandel	Eierinteresser:	Eierandel:	
Rana	47,6			
Hemnes	14,3	Retura HAF AS	100,0	Avfallshåndtering
Nesna	9,5	Brukthandel Askeladden AS	34,0	
Træna	9,5	Ecopro AS	16,7	Behandle våtorganisk avfall (indirekte private eiere 24,9%)
Lurøy	9,5	Retura Norge AS	4,5	
Rødøy	9,5	Rekom AS	3,0	
	100,0			

(kilde: Årsberetning 2018 fra HAF AS)

Utdrag fra selskapets regnskaper (konsernregnskap):

Fra resultat (mill. kr.)		2015	2016	2017	2018		Fra balanse (mill. kr.)	2015	2016	2017	2018
Sum driftsinntekter		72,0	75,1	76,0	90,1		Sum anleggsmidler	89,9	102,7	105,7	105,1
Sum driftskostnader		68,0	74,8	71,2	90,2		Sum omløpsmidler	55,4	32,7	31,6	24,8
Driftsresultat		4,0	0,4	4,8	(0,2)		Sum eiendeler	145,3	135,4	137,3	129,9
Netto finansresultat		0,1	(1,1)	(1,4)	(1,5)						
Skattekostnad på ordinært res.		(0,3)	(0,4)	(0,6)	(0,0)		Sum egenkapital	17,6	16,5	19,5	17,9
Årsresultat		3,9	(1,1)	2,9	(1,6)		Sum langsiktig gjeld	111,5	106,2	100,8	97,8
disponert til:	Egenkapital	3,9	(1,1)	2,9	(1,6)		Sum kortsiktig gjeld	16,2	12,8	17,1	14,2
	Utbytte						Sum egenkapital og gjeld	145,3	135,4	137,3	129,9

(kilde: Årsberetning 2018 fra HAF AS)

3.3.3 Hasvo AS

Identifikasjon av mulig område/tema for forvaltningsrevisjon:

Observasjonene indikerer ikke særskilte kontrollbehov.

Observasjoner:
Det er ikke identifisert særlig behov for kontroll.
Hasvo AS opplyser bl.a. følgende på sin hjemmeside:

> **Hemnes Arbeidssamvirke i Offentlig Virksomhet (HASVO A/S) ble stiftet 27. juni 1989. Selskapets aksjekapital er på kr. 1 000 000,- og**
>
> **Selskapets formål er å skaffe varige og arbeidstreningsplasser til yrkeshemmede.**
> **Hasvo er en av ca. 220 Vekst bedrifter som er samlet i organisasjonen ASVL. (Arbeidsgiverforeningen for Vekst - og attføringsbedrifter)**
>
> **Hasvo leverer tjenestene VTA og AFT til NAV Nordland,**
>
> **produksjon av varer og tjenester er et virkemiddel i levering av disse tjenestene.**
>
> **Hasvo gir også et tilbud til elever i vg. skole, enten som praksisplasser eller som lærekandidat.**
>
> **Målgruppen for deltakere i Hasvos tiltak er personer med nedsatt funksjonsevne, personer med nedsatt arbeids – og inntektsevne og som har ytelse fra NAV**

Selskapets eiere og selskapets eierandeler i andre selskaper:

Eiere	Eierandel		Eierinteresser:		Eierandel:
Hemnes	100,0		(ingen)		

(kilde: Årsberetning 2018 fra Hasvo AS)

Utdrag fra selskapets regnskaper:

Fra resultat (mill. kr.)		2015	2016	2017	2018		Fra balanse (mill. kr.)	2015	2016	2017	2018
Sum driftsinntekter		9,8	11,0	10,8	11,4		Sum anleggsmidler	4,4	4,4	4,0	3,9
Sum driftskostnader		9,7	10,8	11,0	12,1		Sum omløpsmidler	5,9	6,3	6,5	6,1
Driftsresultat		0,1	0,2	(0,2)	(0,7)		Sum eiendeler	10,4	10,7	10,5	10,0
Netto finansresultat		0,1	0,1	0,1	0,1						
Skattekostnad på ordinært res.		-	-	-	-		Sum egenkapital	9,2	9,4	9,3	8,6
Årsresultat		0,2	0,3	(0,2)	(0,7)		Sum langsiktig gjeld	-	-	-	-
disponert til:	Egenkapital	0,2	0,3				Sum kortsiktig gjeld	1,2	1,2	1,2	1,4
	Utbytte						Sum egenkapital og gjeld	10,4	10,7	10,5	10,0

(kilde: Årsberetning 2018 fra Hasvo AS)

4. FORSLAG TIL FORVALTNINGSREVISJON

Stort behov for forvaltningsrevisjon:

Område og tema:

Kommunens plansystem.
I hvilken grad er målsettinger systematisk fulgt opp med konkrete tiltak og ressurser gjennom hele kommunens plansystem?

Helhetlig internkontroll.
I hvilken grad er det etablert et helhetlig system for kontroll, styring og ledelse, og i hvilken grad fungerer dette etter sin hensikt?

Plansystem.
I hvilken grad er mål og strategier med tilhørende tiltak og ressurser systematisk nedfelt gjennom hele kommunens plansystem?

Innkjøp/investeringer.
Hvilke tiltak har kommunen planlagt - og gjennomført - i forhold til det lokale næringsliv for å imøtekomme den grunnleggende forutsetningen for tilslutning til innkjøpssamarbeidet, og hvilken effekt har tiltakene hatt?

Helse, omsorg, rus, psykiatri.
Har kommunen et system tilgjengelig for alle ansatte der det gis en tydelig definisjon av uønsket avvik for den enkelte tjeneste og tjenestemottaker, som gir en enkel adgang til å registrere/dokumentere uønskede avvik og der dette rapporteres løpende til den enkelte ansvarlige leder?

Næringsforvaltning.
Hvilken strategi og plan er lagt til grunn, hvilke økonomiske ressurser stilles til disposisjon for de planlagte tiltak, i hvilken grad har kommunen lagt til rette for administrativ og politisk oppfølging av resultatet fra kommunens næringsarbeid, og i hvilken grad legges resultatet til grunn for styring inn mot oppdaterte tiltak?

Middels behov for forvaltningsrevisjon:

Område og tema:

Ivaretakelse av partsinteresser og klagerett.
I hvilken grad etterleves forvaltningslovens bestemmelser om partsinteresser og klagerett, særlig for sårbare tjenester innenfor barnevern og helse-/omsorg?

Forebygging/oppfølging av sykefravær.
Har kommunen etablert rapportering av sykefravær og måltall som er løpende tilgjengelig for den enkelte personalansvarlige, og er det etablert felles retningslinjer/rutiner for forebygging og oppfølging av sykefravær?

Arkiv:
I hvilken grad følger organiseringen av arkivtjenesten bestemmelser i lov, forskrift og egen arkivplan, og i hvilken grad praktiserer saksbehandlere relevante krav til arkiv?

HAF IKS.

Har selskapet godt dokumenterte og etterprøvbare systemer for å belaste riktig kostnad på riktig virksomhet, og i hvilken grad etterleves systemet?

Lite/ingen behov for forvaltningsrevisjon:

Område og tema:

Administrasjon.

Det er ikke identifisert behov for nærmere kontroller, men den administrative kapasiteten er på et kritisk lavt nivå.

5. FORSLAG TIL EIERSKAPSKONTROLL

Stort behov for eierskapskontroll:

Område og tema:

(ingen)

Middels behov for eierskapskontroll:

Område og tema:

Eierskapsforvaltning.

I hvilken grad er kommunens eierskapsmelding og eierstrategier egnet som styringsdokumenter og i hvilken grad etterleves styringsdokumentene?

Lite/ingen behov for eierskapskontroll:

Område og tema:

Note til årsregnskap over aksjer og andeler.

Observasjonene indikerer ikke særskilte kontrollbehov, dog bør årsregnskapets note oppdateres med riktige selskapsnavn og for sikkerhets skyld også organisasjonsnummer.

- - - - -